

D. O. M. I.

DISPV TATIO THEOLOGICA
IN AVGVR ALIS
DE PECCATO.

Quam, cum Consensu Ampliss. & plurimūm
Reverendæ Facultatis Theologicæ,
In Regia Academia Vbsaliensi.

S U B P RÆSIDIO

Adm. Reverendi, Clariss. & Excellentissimi Viri,
DN. LAURENTII STIGZELII,
S. S. Theol. Doct. & Professoris Primarii, Facult.
Theol. Senioris, nec non utriusq; templi Pastoris,
Fautoris sui pl. honorandi.

Pro summo in Theologia Gradu obtainendo,
publicè ventilandam proponit

M. JOHANNES GEZELIUS,
Per Livoniam Superintendens

Designatus,

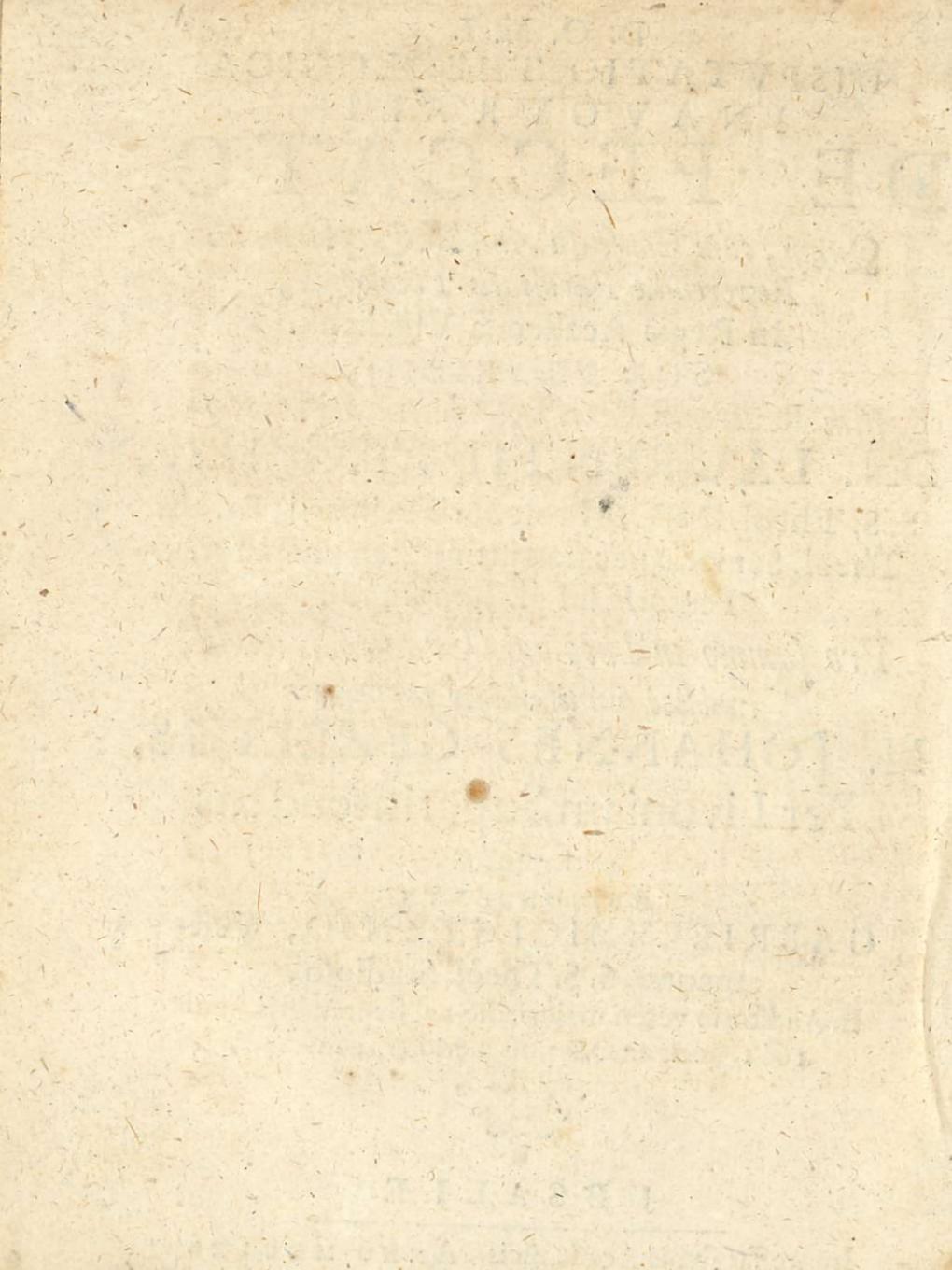
R E S P O N D E N T E

GABRIELE HOLSTENIO, West-
manno, S. S. Theol. Studioso,
In Auditorio veteri majori, die 14. Septembris Anni
1661. horis ante & post meridiem confvetis,

U B S A L I A E

Impressa Typis Academicis, ANNO MDCLXI.

DE PECCATO,

Proæmium:

Pecatum ad ostium cubat, vox est Dei creatoris, præmonens Cainum de vigilante peccati alacritate, *Gen. 4.7.* Agite pœnitentiam, prima vox est concionantis tum Baptiste præcursoris, *Matth. 3.2.* tum Christi Salvatoris, *c.4.v.17.* admonens nos de fœdâ peccati gravitate, & cognitionis ejus instantे necessitate: Ignoto enim morbo, fordescit morbi curator, & peccato non benè cognito, vilescit mediator, *Matth. 9.12.* *I.Cor. 1.18.23.* Per necessaria igitur est hujus Articuli seu Doctrinæ de Peccato accurata cognitio, ut scilicet nobis nostra miseria innotescat, *Thren. 3.39. seqq.* *Apoc. 3.17.* atque nobis noster Mefias Christus dulcescat, *Luc. 7. 41. seqq.* *Rom. 8.38.39.* Imò perutilis est hujus doctrinæ frequens meditatio, in concionibus adornandis, pœnitentibus absolvendis, casibus conscientiæ circa locum de pœnitentiâ, justificatione, & plerosque alios rectè eruendis, &c. conferatur *Prov. 14. 9.* *Act. 2.38.* unde haud incommodè dicitur, *Notitia peccati, initium salutis.* Cum autem ampla sit hujus Articuli materia, hisce membrorum cancellis includenda erit: ut primò paucis agatur de peccato in genere: secundò de Lapsu Protoplastorum: tertio de Peccato Originis: & quartò, idque paulò fusius, de Peccato Actuali, quia illud propriè nostrum est. sit itaque

MEMBRVM I.

De Peccato in Genere.

T H E S I S I.

E Peccato in Genere acturo, omnium Primò sese offert *Theoria Nominis*, quæ si accurata fuerit, sxpè præstat vicem commentarii. hujus expendenda venit (a) *Etymologia*, & quidem (a) *Latina*, quâ peccatum dicitur quasi *pellicatum*, quod pelliceat vel alliceat homines ad omnis generis mala, ut fatetur Apostolus *Rom. 7.20*. Et *peccatus* veteribus pro adulterio dicebatur, quasi *pellicatus*, a pellice: cum peccatum sit veluti spirituale quoddam adulterium, *Ose. 1.2.* & passim apud Prophetas. Alii à *peccato* deducunt, quod peccantes abdicato rationis imperio appetitum sequi, & veluti in pecudum indolem degenerare videantur, *Psal. 32.9.* & 49.13. (b) *Græca*, quâ ἄμαρτία derivatur ab *a priv.* & μάρπτω, *assequor*, cum quâ coincidit & (c) *Hebreæ*, ἀνθεῖ enim deducitur à ἀνθεῖ aberravit à scopo.

2. (6) *Synonymia*, quæ suo non destituitur usu in hoc fidei articulo, eaque vel (a) Ex V. T. *Hebreæ*, in qua hæ sunt appellations præcipuae, quod dicatur (1) ἀνθεῖ *Theſ. sup.* quod variè quidem redditur, sed commodissimè ἀνομία seu *illegalitas*, quia non habet conformitatem cum lege. *Psal. 51.5.6.* (2) ἀνθεῖ *perversitas, iniquitas, Psal. 36. 3. πόνησις* enim non tantum significat *aberrare à lege*, sed & *perversè contra legem agere*. (3) ὑπερβολὴ *Psal. 25.7. prævaricatio, transgressio*, undē benè per *προφέτων à LXX. vertitur*. (4) ὑπερ-

I. Sam.

1. Sam. 24. 14. *impietas*, & redditur *ἀσέξια*. (5) **Gen.**
26. 10. *delictum, reatus, &c.* *vertitur* & *τλημμέλεια*. (6) **Τλημμός**
Gen. 43. 12. *erratum, peccatum ex infirmitate, ὠργίζωμα,*
ἀγνώμα, vertitur. (7) **Ιερ. 49. 16.** *arrogantia, peccatum*
contra conscientiam ex contumacia commissum. ιταμότης, ὑπερ
dicitur. (8) **Ιοσ. 22. 22. 29.** *defectio, rebellio, qua domi-*
natum superioris excutimus, atque ad alium deficimus, & benè
per ἀποστολας vertitur. vel (b) in N. T. Græca. Et cum in
usu fuerit tempore Apostolorum editio Græca LXX in-
terpretum, ex eadem plerumque sua vocabula mutuati
sunt Apostoli, ut sunt (1) *ἀμαρτία & ἀμάρτυμα, Matth. I.*
21. *Marc. 3. 28.* *peccatum enim est aberratio.* (2) *ἀδικία*
Ioh. 7. 18. *est enim justitiae privatio.* (3) *ἀπέθεια, Rom. II.*
32. *quia est diffidentia & contumacia.* (4) *ἀρούρια, de qua*
prius, & inf. Thes. 5. (5) *ἀσέξια, Rom. I. 18.* *est enim con-*
temptus Venerationis & cultus divini. (6) *Ἀποστολα Act.*
21. 21. *est enim defectio à verâ pietate.* (7) *ὠργίζωμα,*
Rom. 4. 25. quia est lapsus, quo extra rectam justitiae lineam
cadimus. (8) *ὑφελημμα, Matth. 6. 12.* *quia est reatus, quo ad*
satisfactionem vel ad pœnam obligamur, &c. Vel (c) in
versionibus, *Latina, & dicitur (1) culpa, quia per peccatum*
reatus contrahitur. (2.) *Debitum, quia per peccatum ob-*
ligamur ad dandam solutionem vel pœnam. (3) *Deli-*
ctum, homo enim derelinquit officium suum. (4) *Erratum*
vel error, quia est aberratio à lege. (5) *flagitium, flagris enim*
dignum est peccatum. (6) *mendacium, deflectit enim à ve-*
ro, & mendis scatet innumeris. (7) *Prævaricatio, est enim*
vara & tortuosa à pietate deflexio. (8) *vitium, peccato enim*
tota natura vitiatur. &c.

3. (γ) *Homonymia*, quâ varias peccati acceptiones no-
tamus, sic à *Politiciis & Ictis* accipitur pro actione à scien-
te & volente contra rectam rationem & normam LL.

commissâ. Paulò propriùs accedere videntur Philosophi, qui
inluper affectus interiores & vitiosos, si modo voluntarii
fuerint, inter peccata recensent. *Theologis* verò peccatum
dicitur, omne id quod præter & contra legem Dei patra-
tur, sive sit voluntarium, sive involuntarium; à sciente vel
ignorante; sive defectus sit, sive actus, sive habitus cùm
connatus tûm acquisitus, ut patebit ex seqq.

4. Porrò in S.S. usurpatur vox peccati, (1) *Generaliter*,
pro totâ relatione, hoc est peccato & reatu simul, idque
vel pro vitiositate, naturæ aut actionibus inhærente, iræ-
que divinæ ac pœnis obnoxios reddente prævaricantes,
Psal. 51.7. Hebr. 12.1. vel pro peccato non quidem forma-
liter inhærente sed imputato, & reatu sive pœnis ipsam
peccati alieni imputationem consequentibus, sic *2. Cor. 5.*
21. & 1. Pet. 2.22. (2) *specialiter* pro parte relationis, & hoc
iterum, *vel* pro fundamento, hoc est vitiositate, in naturâ
vel actionibus inhærente, sine reatus connotatione, ut
Deut. 24.16. vel pro termino, id est reatu tantum, ut *Gen.*
43.9, quò refertur & illa acceptio, quâ peccatum denotat
sacrificium vel victimam pro peccato, namque reatus pec-
cati quasi in victimam transfertur, *Ose. 4.8. peccata populi*
mei comedunt. (3) *Metonymicè* peccatum ponitur pro ipso
peccatore, *Num. 14.19. parce peccato populi tui*, sic *Esa. 1.18.*
peccata rubentia & albentia, pro peccatoribus immundis, qui
puri fiunt per condonationem, ubi sangvine Christi lava-
tur, *1. Joh. 1.7.*

5. *Theoria deinde Realis*, absolvitur peccati Definitio-
ne, quæ causas includit, & Divisione. *Definitio* est vel *suc-
cinctior* & *Emphatica* Divi Apostoli Iohannis *ex 1. Episto-
la c. 3. v. 4. η ἀμαρτία ἐστιν η ἀνομία*, in quâ Definitione notan-
dum (1) *Definitum* & *Definitionem* esse quasi terminos
convertibiles, verùm in abstracto, non in concreto, omnis

ἀνομία est quidem peccatum, sed non omne *ἀνομία*. (2) Esse Definitionem Generalem peccati primi, & à primo orti, & hinc vox *ἀνομίας* rectius vertitur illegalitas quam transgressio, ut competit etiam peccato primo & Originali. (3) Hac voce *ἀνομίας* indigitari defectum tanquam Genus; objecum videlicet legem, ad quam non quadrat, sed & contra & præter eandem exorbitat, *Ose. 8.1. Rom. 4.15.* & effectum seu reatum, *Ezech. 18.4. Rom. 6.21.* Hinc est vel explicatio Dnn. Theologorum: *Peccatum est aberratio a lege divinâ, Deum graviter offendens, & ad severam vindictam provocans.*

6. Præmissâ hac Definitione, ulterius in *causas* hujus mali inquirendum erit. Causa *Efficiens* peccati, propriè & accuratè loquendo nulla datur, sed potius deficiens, peccatum enim defectus est. Analogicè tamen causa efficiens constitui potest cum *Externa*, ipse nempè Diabolus, qui se à Deo avertens ab initio peccavit, *Ioh. 8.44.* Et insuper primos nostros parentes ad peccandum feduxit, *Gen. 3.4.5.* tūm *interna*, propria nimirum hominis voluntas & elec̄tio, vel liberi arbitrii abusus *Prov. 1.25. Rom. 11.22.* prout de hisce fusius in membris seqq. agetur.

7. Hic autem *ως* *ἐν ταρπόδῳ* refellenda erit cum tacita cuiusvis secum ratiocinantis cogitatio & objectio, tūm in primis calumnia eorum, qui non verentur perspicuis verbis statuere Deum causam peccati, sive *per se* sive *per accidens*; cum tamen neutrum dici pos sit: Non illud, quia reclamat aliudq; fraudent (1) clara S.S. *Effata, Deut. 25.16. 1. Ioh. 2.16.17.* (2) *sancta Dei attributa*: Est enim summè bonus *Marc. 10.18.* ergo bonum tantum amat. Est summè *justus, Deut. 32.4.5.* non ergo vult id cui supplicium irrogat. Est *immutabilis, Mal. 3.6.* non ergo vult & bonum & malum. Est *perfectissimus, Matth. 5. ult.* Ergo imperfectionis causa non est, &c. (3) severa Dei *mandata, Gen. 2.16.*

17. 1. Ioh. 2. 1. (4) *tetra peccati natura*, avertens faciem
Dei à nobis, Esa. 59. 2. conf. Deut. 18. 12. (5) Medicina præ-
parata, & quidem in acerbissimâ Filii passione, Esa. 53. 5.
seqq. Rom. 4. ult. Et piorum ad imaginem Dei renovatione,
2. Cor. 3. ult. Col. 3. 10. Neque *Hoc*, quia causa per accidens,
propriè sic dicta, reali influxu & operatione, præter suam
tamen intentionem, concurrit ad effectum, quod de Deo,
qui *ἀπειράστη κανῶν*, Iac. 1. 13. dici minimè potest. Quo-
modo autem Deus circa malas actiones veretur, ex Arti-
culo de Providentia notum est, conf. & illa quæ infrà Thesi
97. dicentur.

8. Causa materialis est vel ex quâ vel in quâ, Materia
peccati *ex qua* nulla datur. Materia *in qua* tanquam in sub-
jecto *ἀταξίᾳ* illa hæret, est vel totus homo, animâ & corpo-
re constans, misereque perditus, Iob. 15. 16. Rom. 7. 17. vel
actiones hominis, cogitata, dicta & facta, quæ utpote ef-
fecta corruptæ sive causæ indolem imitantur, Gen. 6. 5.
Matth. 15. 19. Rom. 3. 12.

9. Forma peccati consistit in *ἀνομίᾳ* οὐκ *κατάπεμπται*, hoc
cum discrimine, quod *ἀνομία* sit formale *absolutum & consi-
tuens*, sicut enim *euonymia* est forma & norma omnis boni, ita
& *ἀνομία* forma est omnis mali. etenim rectitudo & justi-
tia in lege præscribitur, cuius rectitudinis & justitiae inesse
debitæ defectus est peccatum. 1. Ioh. 5. 17. formale verò
relativum & consequens est *κατάπεμψη* sive reatus, qui con-
nexu indissolibili conjunctus est cum *ἀνομίᾳ*, & peccan-
tem ad gravissimas pœnas sustinendas obligat, ut non ob-
scurum est colligere ex Gen. 2. 17. Deut. 27. ult. conf. Thes.
34. 35.

10. Finis peccati propriè dictus & *realis* non datur, quia
finis est ultima cujusque rei perfectio; peccatum autem
non perficit, sed destruit subjectum, datur tamen finis in-
con-

contentionis, qui est vel respectu *Diaboli* impellentis, nempe hominis à Deo seductio. 2. Cor. 11. 3. vel respectu hominis consentientis & peccantis, videlicet boni apparentis assecutio, Gen. 3. 6. Sed hæc de causis peccati in genere dicta, collata cum iis, quæ de causis in specie dicenda erunt, clarius illucescunt, ubi etiam effecta & consequentia peccati adnotabuntur.

11. Definitionem & causas peccati excipit ejusdem *Diviso*, variè autem dividitur peccatum, sed primâ divisione est vel *primum* & singulare, vel à *primo ortum* seu universale. Hinc

MEMBRUM II. De *Lapsu Protoplastorum*.

12. Peccatum *primum* seu singulare est *lapsus Protoplastorum*, qui dicitur peccatum *primum*, non *absolutè*, cum priùs peccaverit *Satanas*, 1. Iohann. 3. 8. Sed *limitatè* respectu hominis, siquidem ex illo peccato omnia reliqua promanant, 1. Cor. 15. 22. Hujus luculenta & miseranda historia describitur Gen. 3. 1. 13. cuius quasi Epitomen nobis exhibet *Apostolus Rom. 5. 12.* per unum hominem peccatum in mundum intravit, &c. de quo peccato similiter notanda venit τὰ ὄνοματολογία quām πειραματολογία.

13. Quoad ὄνοματολογίαν, sciendum (1.) quod hoc peccatum dicatur communiter *lapsus*, allusione factâ vel ad illud Lvc. 10. 30 ληστής οὐκέποσε. vel Matth. 7. 27. οὐ η πλάσις μεχάλη. (2) quod ανώνυμα ἔγγεια φα agnoscat hæcce præcipua; ubi dicitur Ὅμηρος, Rom. 5. 14. 1. Tim. 2. 14. quia mandatum Dei per comestionem fructus vetiti verè transgressi sunt protoplasti. Ὅμηρος Rom. 5. 15. horrendū enim lapsus est homo, & è gratiâ Dei in omnes miseras prolapsus. Ὅμηρος, Rom. 5. 19. inobediens enim fuit

fuit primus homo & Deo, & verbo ejus. Συρ. 10.
14. quia excusso omni timore Dei, à veritate ad mendacium, à vero bono ad apparenſ defecit. (3.) quod hæ voces ὁμοιώματα in S. Scripturâ usurpentur, primariâ quidem significatione de peccato primo, ut liquet è locis cit. secundariâ verò de peccatis à primo ortis, leg. Matth. 6. 15.

Act. 21. 21. Rom. 2. 23. Heb. 2. 2.

14. Περιγραφή quod spectat, continent illa Definitionem, Causas & Proximatas. Definitio ita habet: *Lapsus protoplastorum est primæva illa transgressio, quæ primi nostri parentes, fraude diabolica decepti, præceptum de non comedendo fructu arboris vetite, & consequenter totam legem moralem liberè voluntate violarunt; undè amissa Dei imagine, se suosque posteros, omni miseriæ ac morti temporali, spirituali & æternæ obnoxios reddiderunt.*

15. Ex quâ Definitione, ut & sede hujus articuli propriâ, Gen. 3. 1: 13. clarum est, Causam Efficientem (conf. Thes. 6.) hujus lapsus esse vel remotam vel proximam. Remota & mediata causa est satanas, qui invidens Gloriæ Divinæ & saluti hominum, partim invisibiliter & internis suggestionibus, partim visibiliter per serpentem, Evam ad violationem præcepti Dei sollicitavit. Gen. 3. 2. 4. 5. sic Sap. 2. 23. 24. hinc dicitur pater mendacii Ioh. 8. 44. Proxima & immediata lapsus causa fuerunt protoplasti, qui hisce suggestionibus & persuationibus, pro communicatis sibi donis, non restiterunt, sed liberè consentientes à Deo desciverunt, Syr. 15. 14. 15. seqq. Adam quidem ratione posterioris conditionis, fuit enim caput mulieris 1. Cor. 11. 3. & insecuræ propagationis, Rom. 5. 12. 14. propagatio enim viris adscribitur, ut patet ex Gen. 46. 26. Eva verò ratione inchoationis, Syr. 25. 33. & primæ seductionis, 1. Tim. 2. 14. Instrumentalis causa fuit serpens, Gen. 3. 1. & quidem natura-

ralis, quod evincit propria serpentis appellatio, שָׁנָה, sic
Psal. 58.5. & quidem cum præfixo נְ ceu notificativo, item
collatio cum bestiis agri, & additio epitheti נַחֲלָה conf.
Prov. 12.16. & Matth. 10.16. nec non pænæ irrogatio, Gen.
3.14.

16. *Materia lapsus ex qua non datur. Materia in qua*, est
facultas locomotiva exterior, à facultatibus interioribus
excitata. Diabolus enim persuadebat, persuadenti intelle-
ctus credebat, sub specie boni voluntati proponebat, hæc
annuebat, & appetitum excitabat, appetitus verò loco-
motivamurgebat; hinc secuta est exterior actio, fructus
nimirum vetiti comedio, quæ fuit indicium antegressæ in-
terioris, à Deo ejusque mandato, in corde apostasiam. ubi
accuratè notanda differentia inter ipsam actionem seu
motum, qui à Deo sustentatur Act. 17. 28. & actionis
etimologia seu motus vitium, causæ proximæ & particulari
unicè abscribendum, Ose. 13.9. *Materia circa quam seu ob-*
jectum lapsus & quidem immediatum, fuit fructus ille arboris
scientiæ boni & mali, peculiari præcepto divino prohibi-
tus. *Mediatum autem, ipsum præceptum symbolicum, to-*
tam legem moralem includens, Gen. 2.17. 18. ut ex thes. seq.
patebit.

17. *Forma* hujus peccati, est ipsa transgressio mandati,
de non comedendo fructu arboris scientiæ boni & mali.
Et intelligitur non tantum externa & intemperans fru-
ctus istius comedio, sed & interna à Deo aversio, & totius
Decalogi transgressio. Namque (1.) Hoc præceptum fuit
summa totius legis moralis. (2) præter intemperantiam
externam, gliscerebat (a.) in corde seu affectu, inordinatus ap-
petitus similitudinis cum Deo, & perversa rei prohibitæ
cupiditas (b) ore seu affatu, mandatum divinum deprava-
bant, addendo yoculam fortè, item ne tangeremus; Et pòst

culpam rejiciendo , Adamus in Evam, Eva in serpentem, uterque in Deum quippe Evæ & serpentis conditorem, hinc (c.) *opere seu effectu*, appetitum explebant, actuali scilicet legis transgressione , & quidem contra singula Decalogi præcepta : Etenim impingebant in *primum* incredulitate & dubitatione : in *secundum*, mandati divini depravatione , & culpæ in Deum translatione : in *tertium*, verbi divini contemptu , & sacrilegâ arboris sacræ profanatione: in *quartum*, ingratitudine & obsequii denegatione erga Patrem cœlestem , Dominum ac creatorem : in *quintum*, homicidio totius generis humani , mors enim secuta est naturæ , gratiæ & gloriæ : in *sextum*, intemperantiâ & gulæ cupiditate, ut & perfidiâ, Eva erga maritum, cui esus persuadebatur , & Adam inordinato amore erga uxorem , à mandato divino abducentem : in *septimum*, furto rei prohibitaæ & alienaæ : in *octavum*, falso testimonio, falsique testimonii adprobatione : in *nonum* & *decimum*, immoderatâ vettitorum concupiscentiâ. ut hæc, cap. 3. Geneseos cum diuis parallelis legenti, obscura esse nequeunt.

18. *Finis* hujus lapsus (1) *Respectu Diaboli*, hominem seducentis , fuit tūm vindicta adversus creatorem , à quo propter peccatum ad æternos cruciatus se abjectum sciebat. 2. *Pet. 2.4.* tūm invida cupiditas , hominem ad idem consortium pertrahendi, *Sap. 2.23.24.* (2.) *Respectu hominis* sese à Deo avertentis, fuit infelix scientiæ divinæ & supernaturalis, seu æqualitatis cum Deo desiderium, *eritis si-
ent Dii*, *Gen. 3.5.* (3.) *Respectu Dei* eundem lapsum per-mittentis , fuit bonum quod ex eo elicere novit divina omniscientia. ubi non prætereundum , bonum illud non ex lapsu, in se & per se malo, sed unicè à bonitate & omnipotentia Dei dependere, *conferatur Thes. 7. & 20.*

19. *Effecta & consequentia* hujus lapsus , ratione *hominis* sedu-

*seducti, (seducentis tām principalis quām instrumentalis pœna,
utriusque denunciatur Gen. 3. 14. 15.) sunt varia & horribili-
lia. Nimirum (1.) Numinis Divini offensa & fuga, Gen. 3.
8. (2) imaginis divinæ amissio, Gen. 3. 7. Eph. 2. 1. seqq. (3)
è paradiſo ejectio, Gen. 3. 23. 24. (4) totius naturæ corrup-
tio, Esa. 1. 5. 6. (5.) hujus corruptionis in omnes posteros
propagatio, Psal. 51. 7. Esa. 48. 8. (6.) reatus seu ad pœnam
obligatio, Deut. 27. ult. Gal. 3. 10. (7) laboriosa viri vita, &
mulieris cum dolore parturitio, subjectioque. Gen. 3. 16.
17. 18. Syr. 7. 16. (8) omnis generis miseriae, calamitates
& morbi, mortis temporalis prodromi, Gen. 47. 9. Syr. 40.
1. seqq. Tandem (9) ipsa mors, temporaria pariter ac spi-
ritualis, Gen. 2. 17. & 3. 19. Rom. 6. 23.*

20. *πορεια μαρτυρα* hinc fluunt benè multa, primaria autem
attīgenda erunt: prout 1. Causa lapsus protoplastorum
nulla ratione transferri debet in creatorem, (conf. Thes. 7.)
Non enim redundat (1) in divinum decretum, quia non
decrevit sed permisit Deus hunc lapsum, Psal. 81. 12. 13.
Act. 14. 16. hinc medicinam lapsui præparavit in filio, Eph.
1. 4. Neque (2) in creationem, quod labilis creatus sit ho-
mo; talis enim conditus homo, non ut laberetur, sed ut
gloriosior appareret in integritate persistens, cum haberet
δύναμιν ἀντιφαπτικὴν, hoc est, indifferentiam seu libertatem
& ad bonum & ad malum, & propterea sufficientibus vi-
ribus instruētus fuit, ad quamlibet tentationem superan-
dam, creatus quippe ad imaginem Dei, Gen. 1. 27. Neque
(3) in Gratia divinæ subtractionem, quod scilicet Deus
non impedierit illorum lapsum: impedivit enim legis sym-
bolicae promulgatione, virium ad resistendum quibusvis
tentationibus sufficientium communicatione, severissimâ-
que de non gustando hoc fructu comminatione, Gen. 1. 26.
& 2. 16, 17. ipsa verò potentia hominis sive actus impe-

diri non potuit , nisi arbitrii libertas illi statui ex Dei ordinatione conveniens destrueretur: liberè & non ἀλόγως obsequentem voluit Deus, *Psal.* 110.3. Neque (4) in divinam præcientiam, aliud enim est malum prævidere, vel rectius de Deo loquendo, videre & scire, aliud verò decernere & ad id impellere , prius Deo, *Ose.* 5.3. & passim alibi, tribuitur, posterius autem nullibi. Neque (5.) in Dei providentiam , Deus namque mala non vult , nec promovet, sed permittit , & in finem quem ipse novit , non quem homo intendit, dirigit. *Conf. Psal.* 5.5. & *Gen.* 50.20. Neque (6) in justitiæ & misericordiæ divinæ manifestationem , cum Deus ab æterno in seipso fuerit summè justus , misericors, &c. aliisque indiciis gloria bonitatis , justitiæ ac misericordiæ ejus inclaruit, ad harum ergo proprietatum manifestationem, miserando hoc lapsu non indigebat , conferatur *Psal.* 16.2. *cum Syr.* 15.12.

21. II. Primus actus vitiosus in protoplastis meritò statuitur *incredulitas* , seu dubitatio de veritate præcepti divini , & non superbia, quod patescit (1) ex ipsâ seductionis descriptione , ubi simul mira cernitur Satanæ calliditas in homine seducendo , namque (a) instrumento usus est serpente , ad fraudem faciendam aptissimo. (b) fœminam non virum adortus est. (c) quæstionem dubiam & perplexam proposuit, *etiamne præcepit vobis Deus?* &c. *Gen.* 3. 1. seqq. (d) quo præcepto , vel præcepti sensu in dubium vocato, adjunctæ comminationis veritatem negavit , nequaquam moriemini. v. 4. (e.) utque facilius assentiretur mulier, dubitationi opposuit promissionem, *scit enim Deus* &c. Hisce technis & verborum lenociniis titillatur judicium & nutare incipit, voluntas à Deo ejusque veritate, ad Satanam & mendacium avertitur. undè primus erumpit incredulitatis motus , & sic indifferentia , seu libertas & ad bonum & ad

& ad malum, suasu diabolico ad malum tantum determinatur, Gen. 3. 6. (2.) Ex fidei & incredulitatis oppositione: fidei proprium est Deo adhærere, incredulitatis verò Deum deserere, sicut ergo post lapsum radix & initium conversionis est fides, Hebr. 11. 6. ita & fons, principiumque superbie & omnis peccati est incredulitas, Ioh. 3. 28. & 16. 9. (3) Ex Sacræ Scripturæ assertione, Syr. 10. 14. 15. *initium superbiae est apostatare à Deo, &c.*

22. III. Peccatum hoc primum, non immeritè censetur à Theologis, peccatorum omnium gravissimum, si respicias, (1) *statum*, in quo conditi fuere protoplasti, scilicet ad imaginem Dei, in perfectâ rerum omnium notitiâ, & sanctâ voluntate cum promptitudine omnium virium & membrorum, ad exequendum id, quod Deus ab illis exigebat: quod ergo major fuit obsequendi facilitas, eò gravior censenda est peccandi iniquitas. si (2) *objectum*, quod fuit præceptum de non comedendo fructu unius arboris, observatu certè facilimum, i. Ioh. 5. 3. si (3.) *finem intentum*, qui fuit ambitio, & æqualitatis divinæ assimilatio. Gen. 3. 5. 6. conf. Thes. 18. num. (2.) Si (4) *Effectum*, quod non tantum seipso, sed & omnes posteros in extremam misericordiam præcipitarunt, Rom. 5. 12. 13. conf. Thes. 19. Si (5) ipsum locum, in quo nihil deerat, quod delectare potuit, ut hac fallaci delectatione de facili supercedere possent. Gen. 2. 8. seqq. Si denique (6) *opus perpetratum*, quod plurima involvit peccata; videatur Thes. 17.

23. IV. Si autem conferantur ad invicem protoplastorum peccata, & queratur uter corum gravius peccaverit? tenenda erit Regula: *quod peccarint primi nostri parentes impari quidem sexu, sed pari tamen fastu.* Gravius licet videatur delinquisse Adam ratione personæ, quæ dignior, & majoribus ad resistendum donis instructa fuerit, præce-

ptumque à Deo immediatè acceperit, *I.Cor. 11.3.* Sic & Eva, ratione transgressionis, quia ipsa non tantum prima peccaverit, sed & virum ad peccandum seduxerit, *I.Tim. 2.13. Syr. 25.32.* in utriusque tamen peccato cernitur incredulitas, inobedientia & superbia, hinc & communis utriusque infecuta est poena, *de qua Thes. 19.*

24. V. Quæ verò fuerit arbor ista, cuius fructu interdicebantur protoplasti, magis operosè quam fructuosè disputatur. Sententiarum divortia recensere nihil attinet: famosiores sunt opiniones de *malo*, sine dubio ex *Cant. 8.5.* undè vulgò fructus iste vetitus pomum putatur, omnibus ferè gentibus notum, ut vel ipsi hymni sacri documento esse possunt, item de *Vite*, eam fortè ob causam, quod Christus sacramentum Eucharistiae, fructu vitis instituerit, *Marc. 14.25.* ut & de *Fico*, indè procul dubio, quod protoplasti, gustato fructu, confessim sibi subligacula ex foliis ejus pararint, *Gen. 3.8.* sed tacente scripturâ, quis dirimat litem? sufficiat nobis scire(1) præceptum Dei de non gustando hoc fructu datum esse primis nostris parentibus, non in occasionem labendi, sed in exercitium obediendi, ut scilicet hæc arbor esset externum *symbolum* Dei timoris, amoris & honoris; essetque *medium* publicæ confessionis, Deum esse hominis Dominum: imò *occasio* publicæ prædicationis, ad quam (arborem) genus humanum, veluti ad templum conveniret, creatori pro acceptis beneficiis grates solvendo, *conf. Hiob. 28. ult.* (2) quod ex jam dictis ratio nominis, cur dicatur, *arbor scientie boni & mali*, quodammodo pateat: nimirum non *εὐληκῶς*, quasi ulla virtus sapientiam communicandi, huic arbori inesset; sed *δοκιμασίκῶς*, circa hanc enim ceu aram, hominis obedientiam experiri voluit creator; & *ἐκβατπῶς*, experiendo enim disceret homo, quantum sit bonum in concreata integritate

tate persistere. (3) quod hac arbore demolitâ , habeamus arboremvitâ Jesum Christum, *Apoc. 22.2.* à quo vita Naturæ, Gratia, & Gloriam, *Matth. 27.52.* *Luc. 23.43.* *Ioh. 14.6.*

25. Sunt & alia quæ circa lapsum protoplastorum utiliter disquiri possent , quibus supersedendum puto , sub-jungens peccati subdivisionem , seu Divisionem secundam , quâ dividitur peccatum à primo ortum in peccatum *originale & actuale* , cuius divisionis fundamentum sternit ipse Christus , *Matth. 7.17.* Hinc

M E M B R V M I I I .

De Peccato Originali:

26. Huic doctrinæ de peccato originis , cùm furenter se ferebant adversarii , & quidem variis variisque modis , classica quedam dicta , τὸ ὄπι , propriamque peccati hujus sedem monstrantia , præmittenda duco , quorum in sequentibus exiguis non erit usus . maximè verò eminent ex V. T. *Gen. 5.3.* *Adam genuit filium ad imaginem & similitudinem suam.* *Hiob. 14.4.* quis dabit mundum de immundo conceptum , ne unum quidem . *Psal. 51.7.* ecce in iniurias formatus sum , & in peccatis concepit me mater mea . Ex N. verò Test. *Ioh. 3.6.* quod natum est ex carne caro est . *Rom. 15.12.14.* per uxum hominem peccatum in mundum introivit , &c. *Eph. 2.3.* eramus naturæ filii iræ , sicut & ceteri . sic *Iac. 1.14.15.* &c. quæ ut & alia clara dicta , mirum in modum , sed frustra ab adversariis eluduntur , nostram autem thesin apprimè confirmant , sed methodo usitatâ , *Theoria Nominis* præmittenda erit .

27. *Originale* autem dicitur hoc peccatum , non quod fuerit ab origine vel mundi , vel creati hominis , quasi illi concreatum , *Gen. 1.ult.* sed *Originale* dicitur respectu (1) principii , quod fuit Adam , qui prout origo fuit humani generis

neris, ita quoque omnis peccati & transgressionis, Rom. 5.
12. (2) *Efecti*, quod ex eo omnia peccata actualia originem
trahant, Iob. 15. 15. 16. (3.) *subjecti*, unicuique enim homi-
ni ab origine inest, & cum eo propagatur Iob. 3. 6. & hac
ultima appellationis ratio, est hujus loci propria.

28. Cumque hæc vox originalis ἀντλεῖται non reperiat-
tur in S. Scripturâ, sed B. Augustinum, contra Pelagium
de malo hocce hæreditario disputantem, authorem agno-
scat, videndum quæ sint συνάντησις ἐγγεία, quæ authori
fundamentum hujus appellationis dederunt, eaque præ-
cipua hæcce: Gen. 8. 1. dicitur *figmentum ab infantia*. Psal.
19. 13. *peccatum occultum*. Psal. 90. 8. *peccatum absconditum*.
Rom. 7. 17. *peccatum inhabitans*, η ἀμαρτία διεποιεῖ τὸν, item
καὶ τὸν αὐθεντικόν, v. 21. & ἀμαρτία εὑπερίσσετος, Heb. 12. 1.
Παλαιὸς ὁ αὐθεντικός: τὸ σῶμα τῆς ἀμαρτίας. Rom. 6. 6. Πτωχία,
Iac. 1. 14. σιδερές, Gal. 5. 17. Et absolutè *peccatum* dicitur, Rom.
7. 8. Cum sit scaturigo omnium peccatorum. ἀγγεία ve-
rò & Patribus usitata, passim in scriptis Theologorum oc-
currunt, emphaticum verò est, quod dicatur *peccatum*
hæreditarium, undè appellationes aliis nationibus vernacu-
læ promanâsse videntur.

29. Accipitur autem hoc *peccatum originale* dupli-
ter, 1. ἀνεργητικῶς, pro malo actu, quem primus homo le-
gem transgrediendo commisit, & dicitur Scholasticis,
peccatum originale activè & originans, in quo persona cor-
rupit naturam. 2. παθητικῶς, pro malo habitu, quem actua-
li illa legis transgressione contraxit, totamque naturam
suam corruptit, quam deinde corruptionem per carnalem
generationem in omnes posteros propagavit, & est Scho-
lasticis *peccatum originale passivè sive originatum*, in quo
natura corruptit personam, & hoc εἰδοχῶς nomine *peccati*
originis venit.

30. Succedit *Theoria Rei*, quæ complectitur Definitio-
nem, Causas & *ποιησματα*. Definitio ab orthodoxis tradi-
tur talis: *Peccatum originale est imaginis divinae & justitiae origi-
nalis spoliatio*, & totius naturæ miserabilis ac profundissima cor-
ruptio, orta ex primorum parentum lapsu, & ab illis in omnes po-
steros per carnalem generationem propagata, reos faciens iræ Dei,
& pœnarum tūm temporalium, tūm aeternarum, omnes illos, qui ex
aqua & spiritu non renascuntur.

31. Quam Definitionem excipiunt Causæ peccati Ori-
ginalis; inter quas *Efficiens*, & quidem *Remota* sunt proto-
plasti, non tamen ab initio creationis, sed propagationis,
Rom. 5. 12. (ubi iterum causa primaria Diabolus, ejusque
seductio non excluditur sed præsupponitur.) *Propter* in qua au-
tem causa, sunt parentes nostri singuli, qui per carnalem
generationem malum hoc in nos propagant, *Psal. 51. 7.*

32. *Materia* peccati originalis ex quâ propriè nulla da-
tur. materia in quâ sive *subjectum*, est vel *Denominationis*, to-
tum scilicet genus humanum, seu omnes homines ab A-
damo descendentes, ex massâ illâ sangvineâ, immundicie
& peccato corruptâ concepti & prognati, *Hiob. 14. 4.*
unico & solo Christo excepto, qui sine virili semine, *Spi-
ritus Sancti virtute conceptus*, & ex *Maria virgine natus*, *Matt.
1. 18.* *Luc. 2. 7.* ut esset impollutus, segregatus à peccatoribus,
Hebr. 7. 26. vel est *in hæsionis*, nempe totus homo animâ &
corpore constans, cum omnibus animæ facultatibus,
omnibusque corporis membris, totus enim homo in pec-
cato est conceptus, *Psal. 51. 7.* totus, caro è carne nasci-
tur, *Ioh. 3. 6.* & sæpè scandalizat manus, oculus, pes, &c.
Matth. 18. 8. conf. *Rom. 3. 13. 14. 15.* Materia circa quam, seu
objectum, est tota lex moralis: Est enim peccatum originis,
rectitudinis & justitiae in lege præscriptæ privatio, & ad
omnia mala in eâdem lege prohibita, inclinatio, undè ho-

mo post lapsus dicitur B. Luthero, *inversus decalogus*.

33. *Forma peccati originalis ut recte constituatur, res est magni momenti, cumque multis haereticorum cavillis, hanc bene intellectam, obviam eatur, proinde ductum Magorum Theologorum, ut in aliis, ita & hic sequentes, dicimus formam peccati orig. esse vel Generalem vel Specialem. A. Generalis, quae peccato originis cum aliis peccati speciebus est communis, est vel Absoluta vel Relativa.*

34. (1.) *Absoluta peccati orig. forma est, per quam tenebris suum absolutum habet, quæque consistit, ut sup. Thes. 5. dictum est, in avocia eaque vel (a) serpentum, hoc est, in amissione imaginis divinae ac justitiae originalis, protoplastis in primavera creatione concessæ Rom. 3. 10. seqq. vel (c) heretum, in successione contrarii mali & pravae concupiscentiae, quâ notatur non tantum appetitus sensitivi vitium, sed imprimis facultatum animæ superiorum miseranda corruptio: fervida nimirum propensio ad arripiendum mente errores & vanitates: ad sectandum voluntate impia & detestanda: ad efficiendum omnibus viribus turpia & abominanda: imò intima ac profundissima totius naturæ depravatio, & proclivis fervor ad pessima quæque perpetranda, prout S. S. passim hanc peccati gangrenam, quæ latissime serpit, describit, Psal. 14. 1. 2. seq. Rom. 7. 23. 24. 2. Pet. 2. 10.*

35. (2.) *Relativa peccati originalis forma, per quam tenebris relativum habet, est reatus sive ad iram Dei, temporales pœnas & æternam damnationem obligatio, Iob. 3. nlt. Eph. 2. 3. Apoc. 20. ult. conf. Thes. 19. & 38.*

36. B. *Specialis peccati originalis forma, quæ illi soli competit, & illud à peccato primo seu originante, & à peccato actuali distingvit, innuitur hisce verbis: per carnalem*

nalem generationem: unicuique enim homini ab origine
inest, & cum eo propagatur, ut dictum est Thes. 27. ete-
nim ex immundo semine concipimur *Hiob.* 14. 4. in peccatis
fovemur, *Psal.* 51. 7. & sumus caro de carne nati *Ioh.* 3. 6. hinc
merito dicimur naturâ filii ire, *Eph.* 2. 3. geniti ad imaginem &
similitudinem parentum nostrorum, sicut *Seth*, *Gen.* 5. 3. undè
sub peccato concluditur omnis ætas, *Gen.* 6. 5. & 8. 21. imò
ne quidem embryones ab hac peccati labie immunes sunt,
siquidem in iniquitatibus concipiuntur, & quidem de im-
mundo semine, undè & caro è carne nascuntur, ut liquet
è dict. cit.

37. *Finis* peccati originalis si constituendus sit, erit 1.
Ratione, *Satanae*, primitus hominem in peccatum allicien-
tis, amissio gratiæ divinæ & interitus æternalis. 2. Ratio-
ne *Dei*, hanc corruptionem in posteros propagari permit-
tentis, est tūm justi judicij demonstratio, etenim feudi
possessor, id sibi suisque posteris & suscipit & amittit: de-
bita parentum abs hæredibus jure exiguntur: & crimen
laſæ majestatis etiam liberos obnoxios reddit, quibus si-
milibus correspondent dicta *Rom.* 5. 12. 19. *1. Cor.* 15. 22.
tūm veritatis divinæ declaratio: interdixit Deus homini
copiam vescendi de arbore scientiæ boni & mali, sub mor-
tis comminatione, *Gen.* 2. 17. quo uno vocabulo omnis ge-
neris miseriae & poenæ, non tantum in protoplastos, sed
& in eorum posteros, redundantes comprehenduntur.
tūm misericordiæ divinæ manifestatio, cùm hominem in
peccata prolapsum non in nihilum redegerit, neque æter-
num abjecerit, sed benignè sustentaverit, & remedium fa-
luberrimum per mortem Filii præparaverit, *Gen.* 3. 15. *Ioh.*
3. 16.

38. *Efecta & Consequentia* hujus peccati prout proto-
plastorum, Thes. 19, sunt etiam multa & gravia, dum ex

hac lue tanquam è Pyxide Promethei omne malum pro-
repat. Hæc enim 1. cum omnes homines pertranseat, &
totum occupet hominem, cum omnibus animæ potentissimis,
corporisque membris, motus inordinatos, cogitationes
perversas & affectus pravos, voluntati divinæ renitentes,
omniaque peccata actualia, tanquam malæ arboris amaros
fructus non tantum progignit, sed ceu ἀντίματος ad omnia
mala incessanter irritat, *Rom. 7.13.14.* 2. *Cor. 3.5.* 2. dum
hominem sub lege peccati captivando ab omni bono ab-
ducatur, & ad omne malum incitet, inducit reatum & obli-
gationem, omnisque generis poenas hunc reatum conse-
quentes, ut sunt (a) variæ ac multiplices hujus vitæ miser-
riæ & ærumnæ, *Gen. 3.17.19.* *Syr. 40.1. seqq.* (b) calamiti-
tosi & ferè innumeri corporis morbi, *Deut. 28.27. seqq.*
Syr. 38.15. (c.) tristissimus animæ morbus seu mors spiri-
tualis, *Matth. 8.22.* *Eph. 2.5.* (d.) mors temporalis in
omnes homines sœviens, *Gen. 3.19.* 1. *Cor. 15.22.* (e.) ira
denique Dei intolerabilis & damnatio æterna, *Ioh. 3. ult.*
Apoc. 20. ult.

39. Hisce superaddenda sunt insigniora πειρωματα, quo-
rum I. Deploranda sanè est cæcitas ἐπερδόξων, imò dete-
standa illorum impudentia, qui clarissima Spiritus Sancti
effata, (*repet. ex Thes. 26. & alibi*) peccatum originis κατὰ
τὸ πνεῦ τε καὶ κατὰ τὴν ἀλγήσασαν adstruentia, acutè & veterato-
riè impugnant, toti in eo desudantes, ut dicta illa classica
suis exceptionibus corrumpant atque convellant; undè
cum neque Exemplorum evidentiâ inducti, neque proprii
morbi, & quidem periculosisissimi sensu adacti, sententiam
mutent, has *sicut & cæteras scripturas in suam ipsorum perniciem*
detorquent 2.Pet. 3.16.

40. II. *Concupiscentiam* seu pronam in malum inclina-
tionem, verè peccatum esse, imò & in ipsis renatis, contra
fana-

fanaticos constanter tenemus, (*conf. Thes. 34.*) Et obser-
vandum i. quod h. l. non intelligatur concupiscentia *na-*
turalis, quæ indifferens est ad utrumque oppositorum, qua-
lis fuit in protoplastis ante lapsum, & adhuc in purè natu-
ralibus, *Luc. 16.21.* *Ioh. 19.28.* nec *supernaturalis* seu spiri-
tualis, à superiore agente excitata, *Psal. 84.3.* *Gal. 5.17.*
circa quam tamen peccari potest omissione & langvidâ
tarditate. sed *carnalis* & inordinata, ita dicta, non quod in
sola carne, h. e. in corpore aut sensualitate (ut dicitur)
homini cum bestiis communi, resideat: residet enim pri-
mariò in intellectu & voluntate, consequenter autem in
appetitu sensitivo, *Marc. 7.21.* *Eph. 4.22.23.* sed quatenus
carnem spiritui oppositam denotat, seu naturalem cor-
ruptionem, hæreditariò ex Adamo tractam, *Rom. 7.14.*
seqq. *Gal. 5.17.* *conf. Thes. 46.* Et hæc concupiscentia na-
turali inhærens, involvit *privativè*, amoris & concupiscen-
tiæ ad Deum debitæ defectum; mens enim est *cœca*, volun-
tas perversa, & affectus quasi beluini: & *positivè* procliv-
em propensionem ad omnia opera carnis perficienda, *ut*
Thes. 34. *dictum est.* 2. Hæc concupiscentiæ lues, totum
hominem, omniaque membra & facultates ita invasit, ut
à primo conceptionis momento usque ad extremum vitæ
halitum, tenacissimè obsideat, nullaque vi, arte vel indu-
striâ abs homine separari possit, quamvis enim per rege-
nerationem reatus, & per renovationem peccati domi-
nium in renatis tollantur, ipsa tamen peccati radix seu fo-
mes ante cinefactionem, totalemque corporis destruc-
tionem non extirpatur, *Eph. 2.3.* *Rom. 7.24.*

41. III. Peccatum igitur originale non est merè priva-
tivum quid, sed & qualitatem aliquam positivam inclu-
dit, quod evincitur i. ex clarâ descriptione, *tum* proto-
plastorum, quorum mens *cœca* & à Deo aversa, ipsique

adverla , nec non membra Deo repugnantia patehunt, ubi
peccatum extenuant, à Deo fugiunt & ex foliis fucus ~~ω~~
~~ζώματα~~ quærunt. Gen. 3.7. seq. tum ipsius peccati , quod di-
citur cogitatio intenta ad malum, & figmentum tantummodo ma-
lum, Gen. 6.5. & 8.21. inimicitia contra Deum, Rom. 8.7. tum
propagationis, derivatur enim in posteros cum repugnan-
tia συμφύτω, Ioh. 3.6. 2. Ab adjacentiâ & inhæsione , quæ
propriè privationi non competit, vocatur enim ~~πρόσηκε-~~
vov, Rom. 7.21. inhabitans & quasi fixam sedem in carne habens,
v. 17.20. Lex peccati in membris, v.23. εὐπεπίστων, circum-
stans , vel tenaciter inherens , Hebr. 12.1. 3. Ab effectu &
operatione, dicitur enim operari malum, Rom. 7.17. abstra-
here & inescare, Iac. 1.14. 4. A contrariâ oppositione, pec-
cata enim & justitia originalis opponuntur non tantum
privative, sed & contrariè, Rom. 7.14. seqq. Hæc omnia il-
lustrari solent similitudine (a) hominis in latrones incidentis,
qui non tantum spoliatus, sed & vulneratus erat , Luc. 10.
30. (b.) ægritudinis corporalis, lepræ, pestis, item vitiorum ani-
mi, ubi cernere est, non nudam sanitatis privationem , sed
pravæ dispositionis positionem. Verum hæc de positiva
qualitate , non sunt exquisitè loquendo, accipienda de
Peccato Orig. prorsus abstractivè considerato , sed con-
cretivè sumto , juxta modum loquendi Ethicis usitatum,
quatenus præter parentiam justitiæ inesse debitæ , ponitur
etiam subjectum pravus concupiscentiæ habitus. quia ab
stractè , per se, & secundum formale suum, est tantum pri-
vatio ; sed concretè & secundum formale & materiale
consideratum , est insuper habitus vitiosus, ponens in ho-
mīne fervidam & furentem ad pessima quæque patranda
propensionem, ut elucescit è loc. cit. Videatur pia & do-
cta hujus rei declaratio apud Gerhard. Disp. Isag. Lac.
XII, cap. 3. th. 10.

42. IV. Ex jam dictis tutò inferre possumus , peccatum originale non esse ipsam hominis substantiam , dicitur enim *figmentum cordis Gen. 6.5 ναοὺς τὸ γενέμενον, ἀμαρτία ἐνώσσα, Rom. 7.17.20. ἀμαρτία εὐπεπίστεος. Hebr. 12.1. &c.* quod insuper concluditur immotis rationum momentis , depromptis tūm à creatione , per quam omnis substantia est à Deo , *Ioh. 1.3. eaque bona, 1.Tim. 4.4. tūm à conseruatione, Act. 17.28. tūm à Divinā imagine, quæ in homine non fuit substantia, ergo neq; ejus oppositum peccatum originale. Tūm à Filii Dei incarnatione ac redemptione, hominem namq; Christus assumpsit, & à peccato redemit, non autem ipsum peccatum, Hebr. 2.16. & 4.15. Tit. 2.14.* Hinc in regeneratione & renovatione , tollitur peccati reatus , & mortificatur peccatum, non autem homo. Verum in justificatione , resurrectione & glorificatione , justificatur , resurget & glorificabitur non peccatum , sed homo regenitus & renovatus. Atque sic substantia hominis & peccatum , quæ hic τῇ υπάρχει ἀλλ' & τῇ ἔστιν conjuncta sunt, tunc ab invicem separabuntur. Quæ ergo S.S. dicta adversariis favere videntur , illa de peccato in concreto , & ratione subjecti, in quo peccatum hæret , non de illo in abstracto & ratione sui intelligenda veniunt.

43. V. Deploranda hæc labis originalis lues, (*vid. Thes. 36. & 40.*) quosvis parentes compellet , ut sacramentum regenerationis liberorum suorum quantocius maturent , ad desperationem tamen parentes pios non adiget , quorum liberi ante suscepturn baptismum , vel in utero materno , vel statim post partum aliâ temporis injuriâ obierunt. Etenim Spiritus Sanctus , cui effectus regenerandi , mundandi & salvandi , in totum sunt tribuendi , utitur quidem plerumque mediis ordinariis , sed illis sacrae Dei actiones non sunt absolutè alligatæ: ut pluribus docetur in

Arti-

Articulo de pœnitentia, Bapt. & Cœnâ Dominicâ.

44. VI. Peccatum originale perpetuò est conjunctum cum peccato actuali, complectitur enim omnis mali fomitem, sive inhærentem corruptionem, quæ non est torpida & otiosa, sed fervida & efficax, vivax, ut Thes. 3.4. & 3.8. dictum & deductum est. Et quia operatur in nobis omnem concupiscentiam, Rom. 7.8. Captivat nos sub legem peccati, v. 23. astrahit & inescat, Iac. 1.14. hinc dicitur fermentum malitiæ, 1. Cor. 5.6.7.8. & radix amaritudinis sursum germinans, Hebr. 12.15. Et quod dolendum in ipsis quoque infantibus prævi impatientiæ, iræ, invidiæ, &c. motus & affectus conspi ciuntur, quod indigitare videtur Dei spiritus Gen. 6.5. omne figmentum cogitationum cordis humani tantummodo malum est omni tempore, quò non ineptè refertur primus infantis vagitus ex impatientiâ erumpens, conf. Thes. 4.7. & 5.5.

45. VII. Tām propter peccatum originale, quām actualia, in adultis requiritur pœnitentia: quia (1) peccatum originale veri peccati naturam habet, ut vel ex propriâ Apostoli confessione manifestum est, Rom. 7.7. (2) in dictis generalibus de pœnitentia non distingvitur inter peccatum orig. & act. sed potius in omni peccato pœnitentia necessaria perhibetur. ut Ioel. 2.13. Mal. 3.7. Matth. 11.28. &c. Et (3.) Sancti etiam hasce labis originalis fordes verâ pœnitentiâ deplorare non destiterunt, ut liquet exemplo Davidis Psal. 19.13. & 51.6.7. &c.

46. VIII. Repugnantia, quæ est inter concupiscentiam originalem, & hominem renatum, dicitur peculiari nomine lucta carnis & spiritus, ut Gal. 5.17. caro concupiscit adversus spiritum, &c. & fusiùs Rom. 7.15. seqq. Hi duo hostes in uno eodemque subiecto, homine nimirum renato cohabitantes, contrarias edunt actiones, contrariaque producunt effecta. Spiritus enim, (h. e. facultas spiritua lis

lis in actu regenerationis & renovationis à Spiritu Sancto excitata, tūm in Deum & Salvatorem credendi, tūm carnem cum pravis concupiscentiis crucifigendi) molitur quidem hominem ejusque vires & motus naturales ad se transferre, ducendo scilicet intellectum ad plenam Dei, rerumque divinarum cognitionem: voluntatem ad boni electionem: affectus, ut appetant bonum & aversentur malum: omnesque actiones dirigendo ad Gloriam Dei & salutem suam, *1. Cor. 10. 31, Col. 3. 17. 23.* Verum retunditur à Carne, seu concupiscentia carnali & inordinata, quæ naturæ pravitas in homine renato reliqua usque & usque fese movet & exerit malè agendo, bonum autem impediens Spiritum oppugnando, *Rom. 7. 19. 22. seqq. 1. Pet. 2. 11. Iac. 4. 1.* Nec desinit priusquam corruptibile hoc induerit corruptionem, & mortale hoc induerit immortalitatem, *1. Cor. 15. 53. seq.* ut pluribus patet ex *Thes. 4. 0.* Si verò languescere vel planè evanescere deprehendatur hæc lucta, non fallax est indicium, hominem istum, in quo spiritus adversus carnem non luctatur, fidei fecisse naufragium *1. Tim. 1. 19.* & in peccatis mortuum esse, *Ephes. 2. 1. 2.* concedendo carni dominium, seque exhibendo servum peccato ad mortem. *Rom. 6. 16.* Cum autem hæc cum peccatis actualibus coincident, pergendum erit ad

M E M B R U M I V.

De peccato Actuali.

47. Hujus peccati frequentissima fit mentio per totam Scripturam Sacram, quia *in multis offendimus omnes*, *Iac. 3. 2.* Fundamentum vocis seu termini repetendum erit ex *Thes. 2. 5.* Ratio *Etymologiae* est, quod dicatur ab *actu* seu *agendo*: Sicut enim ex habitu actiones, ita quoque ex peccato originali actualia oriuntur. Circa quam notationem

D ob.

observandum venit, (1.) quod hæc peccata committantur tūm cogitando, ~~Zach.~~ 8. 17. Matth. 15. 19. tūm loquendo, Psal. 12. 13. Eph. 4. 29. Tūm operando, Matth. 7. 23. Ioh. 8. 44. (2.) quod nomine peccati actualis simul connotetur peccatum omissionis: Actus enim commissiōnis plerumque actum contrarium indebitum conjunctum habet. (3.) quod in hisce hæc duo concurrant, *actus scilicet*, & illius vitium, ille materialis, hoc formalis rationem habet.

48. Appellationes *Synonymas*, præter eas quas de peccato in genere Thes. 2. notavimus, præcipuas & maximè emphaticas nobis suppeditat sacra pagina hasce: quod nuncupetur *male arboris malus fructus*, Matth. 7. 17. *Opera infructuosa*, quorum finis mors est. Rom. 6. 21. *opera carnis*, Gal. 5. 19. *opera infructuosa tenebrarum*, Eph. 5. 11. *opera mala*, & *actiones veteris hominis*, Col. 1. 21. & 3. 9. *opera mortua*, Hebr. 6. 1. & 9. 14. &c. quæ epitheta non sine singulari emphasi à Spiritu Sancto huic peccato tributa leguntur.

49. *Homonymiam*, (ad quam Alii referunt varios peccatorum actualium gradus, variisque divisiones, *de quibus Thes. 59. 64. & seqq.*) ut prætereamus, succedit porrò *Definitio*, quæ talis est: *Peccatum actualē, est omnis actus humanus sive interior, sive exterior, ex originali vītio contra legem Dei emanans, cum reatu temporalium & aeternarum pœnarum.*

50. Dehinc causæ hujus peccati eruendæ erunt: inter quas *Efficiens* est vel *Externa* vel *Interna*. (a) *Externa*, sive extra nos causa efficiens est vel *Remota* vel *Propinqua*. (1) *Remota* peccatorum actualium causa, sunt *mundi scandala*, quæ voce sanè emphaticâ dicuntur *μάσταρα, inquinamenta*, 2. Pet. 2. 20. ductâ metaphorâ ab occultis morborum epidemicorum feminibus in aëre. item *πένοιμα* Rom. 14. 13. quod est offendiculum vel obstaculum in viâ, ad quod pedes offendunt. sic & *σκάνδαλον* Matth. 18. 7. dicitur

citur propriè lignum incurvum , sustinens decipulam vel tendiculam, ad quod impingens animal subitâ ruinâ irrebitur. (2) *Propinquâ* peccatorum actualium causa est tûm Diaboli suggestio, quod probatur ab ejus titulo , *Ioh. 8.44.* *I. Ioh. 3. 8.* & crudeli ejus exercitio, *I. Paral. 21.* *I. Luc. 22. 3.* Tûm blanda impiorum & scelerorum hominum seductio, *Prov. 1.10. seqq. (6.) Interna*, sive intra nos, quæ & causa peccatorum actualium proxima dici meruit , est vel principium *quod* peccat, totus nimirum homo quâ peccator, *Rom. 3.9.19.* vel principium *quo* peccatur, & hoc est in nobis caro , seu naturæ corruptio, per lapsum protoplasmorum introducta , quæ sub se complectitur & mentis obtenebrationem seu ignorantiam , *Eph. 4. 18.* & voluntatis aversionem, *Gal. 6. 5.* & affectum cordis *ἀναζήτας* seu à restitudine declinationem, *Matth. 15. 19.* & appetitus sensitivi impetum seu dominationem , & pravam in singulis membris concupiscentiam, *Rom. 6.12.* *Iac. 1.14.* & infirmitatem resistendi temptationibus diabolicis, *Rom. 7.25.* & denique habitus vitiosos , per crebros peccandi actus contractos. Ex quâ contagione , tanquam venenato fonte, omnis generis peccata actualia velut venenata aquæ scaturiunt, ut colligitur ex *Ier 6.7.* Causæ autem peccatorum actualium veræ non sunt ponendæ res bonæ , quas peccata tantum per accidens , seu accidentaliter consequuntur, sive unde per accidens tantum eveniunt. Sic vera peccati causa non est *Lex*, quæ peccati est index, non genetrix : neque bona Dei creaturæ earundemque copia & abundantia, cum non peccandi , sed Deum laudandi occasionem præbeant, *Luc. 16.20.* neque quævis objecta in sensu incurrentia, aliud enim est peccandi occasionem sibi exhibitam arripere aliud eandem sumere , ubi nulla est, vel datâ abuti. legatur *Marc. 14.4.5.*

51. *Materia peccati actualis ex quâ*, analogicè dici potest ipse actus , cui tanquam formale *ātāz̄ia* adhæret. *Materia in quâ* seu *subjectum*, sunt facultates animæ cum omnibus corporis membris, *conf. Thes. 32.* *Materia circa quam* seu *objectum* est vel *personale*, ipse , *Deus Psal. 5 1.6. Angelī*, *Apoc. 19, 10. Col. 2. 18. & proximus 1. Sam. 2. 25.* item *homo peccans*, *1. Cor. 6. 18. 19.* vel *Reale*, quæcunque Dei creaturæ, quibus peccando abutimur, *Rom. 8. 20. 21.*

52. *Forma* peccati actualis, est tūm *generalis*, nimirum *civopía*, hoc est deflexio à lege seu illegalitas, quâ cum peccato originali convenit. tūm *specialis*, scilicet discrepantia à lege divinâ particularis , quâ *ātāz̄ie* seu inordinatione à peccato originali discriminatur tanquam originatum à suâ origine , quia peccatum originis est & privatio justitiae inesse debitæ , & naturalis in malum pronitas, ut patescit ex memb. sup. *Actuale* verò peccatum est actus , qui vel corde , vel ore, vel opere perficitur , nec tantum committendo, sed & omittendo ac communicando , *conf. Thes. 47. 66. 67.*

53. *Finis* hujus peccati , sicut reliquorum, quâ peccatum est, verus & *realis* non datur , peccatores enim à regulâ legis & vero actionum scopo aberrant. *Analogicus* verò & *intentionalis* finis est quem homo peccans intendit, qui tantum *φανούμενως* ἀλλ' οὐκ ὄντως bonus est, quo totus decipitur, & excæcatur mundus, *ut demonstrabitur Porismate I. II. III.*

54. *Effecta* & consequentia Peccati Actualis coincidunt cum effectis peccati protoplastorum & originalis, præterquam quod hīc ex fæpiùs iteratis actionibus malis, nascatur peccandi habitus , propter quem poena gravior infligitur : insequitur enim iræ Dei acceleratio, *Psal. 90. 7. Rom. 2. 5.* conscientia accusatio, *Psal. 38. 4. Rom. 2. 15. 16.* mise-

miseriarum multiplicatio, *Deut.* 28. 15. *seqq.* *Rom.* 1. 18.
æterna damnatio, *Matth.* 11. 22. 23. *Apoc.* 21. 8. de quibus
peccati aggravationibus dicetur *Thes.* 59.

55. Tandem ad πορευμα properandum, atque hic
non quævis obvia, sed præcipua notanda. Eritque I.
Omnis homines peccatores esse, ita clarè evincit Sacra
Scriptura, Experientia, poenæ irrogatio, Christi redemp-
tio, &c. ut ulteriori deductione non sit opus. imò ne
ipsos infantes innocentes esse, probatum dedimus *Thes.* 44.
quibus non denegandi sunt actus ἄνομοι, licet παιδεπηγοὶ si-
ve ἐνέστοι illis non tribuantur. utrumque tamen negant ad-
versarii fanatici, sed facile retunduntur.

56. II. Ab hoc peccantium numero neque renati sunt
eximendi, quod in sup. quidem evictum est, verum pro-
pter adversariorum strophas, insuper & sequentes ratio-
nes addendæ, exque immotæ: ac depromptæ (1) à S. Scri-
pturæ testificatione, ut 1. *Reg.* 8. 46. *non est homo qui non pec-
cat*, sic *Psal.* 14. 3. & 143. 2. *Rom.* 3. 9. 19. &c. (2) à nostra
renovatione, quæ indies incrementa sumere debet, ad per-
fectionem tamen in hac vita nunquam assurgit, ut liquet ē
2. *Cor.* 4. 16. *interior homo de die in diem renovatur*. sic *cap.* 7.
v. 1. & *Eph.* 4. 23. (3) à luctæ inter carnem & spiritum con-
tinuatione, de quâ *Thes.* 46. (4.) ab apostolicâ cohortatio-
ne, *Rom.* 6. 2. 3. *qui mortui sumus peccato, quomodo adhuc vive-
mus in illo?* &c. & c. 8. v. 12. 13. 1. *Pet.* 2. 11. (5.) à Sancto-
rum confessione, *Mosis Exod.* 34. 7. *Davidis, Psal.* 19. 13. 14.
Pauli *Rom.* 7. 20. &c. (6.) ab exemplorum demonstratione:
Noachi, viri justi & perfecti, *Gen.* 6. 9. qui tamen in ebrie-
tate denudatus, scandalô fuit filiis suis, *Gen.* 9. 21. Lothi,
qui itidem justus proclamatur, 2. *Pet.* 2. 7. inebriatus nihil-
ominus incestum committit, *Gen.* 19. 33. 35. Abrahami,
Gen. 20. 13. Aaronis, *Exod.* 32. 2. *seqq.* *Mosis, Num.* 20. 12.

Jobi, *Iob.* 13. Davidis, 2. *Sam.* 11. 4. 15. & 12. 9. quibus adduntur ex N. T. Petri, *Matth.* 26. 72. servi illius duri, *Matth.* 18. 28. Judæorum. *Rom.* 11. 20. Hymenæi & Alexandri, 1. *Tim.* 1. 19. Demæ, 2. *Tim.* 4. 10. &c. (7.) à Sanctorum pœnitentiâ & deprecatione *Psal.* 32. 6. pro remissione peccatorum ad Deum orabit omnis sanctus. Et pro hac peccatorum remissione discipulos suos orare iusluit, modumque docuit Salvator, *Matth.* 6. 12.

57. III. Et quod maximè dolendum, prolabuntur sæpè renati etiam in peccata regnantia, quibus gratiam Dei, fidem & Spiritum Sanctum amittunt. quod non obscurè monstrant rationum momenta, & præsertim exempla Thesi superiori adducta, quibus annexi possunt & illa Sacra Scripturæ oracula, quibus continentur vel fidelissimæ ad pios commonefactiones, ut *Ezech.* 18. 24. *Hebr.* 6. 4. & 10. 38. vel graviſſimæ exhortationes, 1. *Cor.* 16. 13. 2. *Pet.* 3. 17. vel severissimæ comminationes, 2. *Tim.* 2. 11. 12. *Apoc.* 3. 16. vel ampliſſimæ promiſſiones, *Matth.* 10. 22. & 24. 13. *Apoc.* 2. 10. & 3. 21. quæ clara dicta, ut & innumeræ alia irrefragabiliter inferunt; verè credentes Gratiam Dei excidere, fidem & Spiritum Sanctum excutere posse.

58. IV. Hinc liquidum est, omnia peccata non esse paria, sed unum altero gravius, ut de peccato protoplasmorum dictum est *Thes.* 22. & ulterius idem evincit tūm Sacra Scripturæ clara assertio, *Ioh* 19. 11. qui me tibi tradidit, majus peccatum habet. sic 2. *Pet.* 2. 20. 21. tūm Pœnarum proportio & irrogatio, *Matth.* 10. 15. & 11. 21. 22. *Luc.* 12. 47. 48. tūm Causarum Consideratio: aggravatur enim peccatum (a.) ratione personæ peccantis; sic gravius peccat sciens quam inscius, *Luc.* 23. 34. *Act.* 3. 17. illuminatus & fidelis, quam incredulus & infidelis, *Ioh.* 15. 22. 24. præfractus quam timore adactus, *Matth.* 26. 74. 75. & 27.

4.5 (b.) ratione materiæ seu objecti , sic gravius peccatur in Deum quam in hominem , 1. Sam. 2. 25. in parentem quam in hostem , 2. Sam. 15. 10.11. in principem quam in subditum , Exod. 22. 28. in viduas, pupilos, pauperes, cæterosque miseræ fortis homines , quam in alios nulli calamitati subjectos , Exod. 22. 22. 23. Psal. 37. 14. & 82. 4. (c.) ratione actus , quo gravius censetur peccatum commissio- nis quam omissionis , Matth. 2. 16. & 7. 19. Iac. 4. 17. sic gravius peccat qui majus infert damnum , ut Exod. 1. 16. & 2. 12. & qui non tantum peccat, sed & peccata peccatis cumulat , eademque post extenuat, defendit, &c. sicut in peccatorum gradibus, posterius est priori gravius , ut patebit ex Thesi seq.

59. V. Dantur ergo in peccatis actualibus varii gra- dus , prout ab Apostolo indigitantur , Iac. 1. 14. 15. unus quisque tentatur à concupiscentia suâ abstractus & illectus, &c. in quo dicto fons omnis peccati constituitur concupiscen- tia prava , etiam in renatis post baptismum reliqua , quæ propterea dicitur idem Æternitia. Ex quo fonte manant ri- vuli , qui quò longius sese in hominis naturâ exonerant, eò impuriores deprehenduntur. Primus quasi rivus vel Gradus, Jacobo est πειράζειν, quando scilicet caro vel con- cupiscentia prava , quæ fomes est & scintillas suas emittit. Cogitationes pravas suggestio , & naturam ad peccandum inclinat, Rom. 7. 21. & dicitur Suggestio. Secundus Gra- dus est Delectatio , quâ concupiscentia porrò ad peccan- dum invitat propositâ peccati jucunditate , quâ inescata est Eva, Gen. 3. 6. Et hoc vult τὸ δελεατέα , homines enim haud secus ac pisces & aviculæ hisce illecebris alliciun- tur. Tertius Gradus est Consensus, quando concupiscen- tiæ instinctu captivatur voluntas , & in servitutem quasi abstrahitur , ut illis illecebris consentiat , malumque ad- probet,

probet, sicut conqueritur Paulus *Rom. 7.23.* quod notatur
voce τῷ ἔχεν. Quartus Gr. est mali machinatio, cum
peccator animo concipit & deliberat de mediis, peccatum
in actum deducendi, quomodo *Iudei cogitaverunt interficere*
Christum, Ioh. 11.53. quod importat τὸ συλλαμβάνειν. Quintus
Gr. est ipsa Perpetratio, quando malum, quod à concu-
piscentiâ suggestum, voluntate approbatum, consilioque
destinatum est, in actum erumpit, quod significanter ef-
fert τὸ τίκτειν, item διποτελέσθεν. Sed antequam peccatum ita
perfectum proignat mortem, juxta Apostolum; in quibusdam
peccatis intervenire vel supervenire solent & alii Gradus,
utpote peccandi Confusio, *Psal. 55.12. Prov. 26.11.*
2.Pet. 2.22. Peccati excusatio, *Gen. 3.12.13. Psal. 36.3.*
ejusdem defensio, *Gen. 4.9.* in eodem obstinatio, *Psal. 58.*
5. atque exultatio, *Prov. 2.14. & 14.9.* Hinc sequitur sen-
tius reprobus, de quo *Rom. 1.28.* qui proximus est Gradus
ad peccatum in Spiritum Sanctum. de quo *Thes. 9.3. seqq.*

60. VI. Hinc ergo pleraque peccata actualia, præser-
tim graviora & voluntaria, simul sunt peccata, & aliorum
peccatorum causæ, & hæc priorū pœnæ: Sic *Eph. 5.18.* di-
citur ebrietas causa *ἀσωτίας*, quæ quia est tām animæ quam
corporis labefactatio, gravis est ebrietatis pœna in ebrio-
sis, insequitur enim eandem cordis dolor, *Syr. 31.38.* cor-
poris ægritudo, *ibid. v. 22.* intellectus corruptio, *Esa. 28.*
7. dura paupertas, *Syr. 19.1.* ignominia & turpitudo, *Prov.*
20.1. inimicitia & dissentio, *c. 23.v.29.* tandem mortis ac-
celeratio, *Syr. 37. ult.* & sæpè æterna damnatio, *Dan. 5.2.*
seqq. Nec mirum, ubi enim per peccatum excutitur fides,
& expellitur gratiosa Spiritus Sancti inhabitatio, suc-
cedit incredulitas & Satanæ illaqueatio, *quæ captivi tenentur*
peccantes ad ejus voluntatem. 2.Tim. 2.ult. Sic omne ferè pec-
catum sui ipsius est supplicium atque flagellum.

61. VII. Ubi nec prætereundum est, quod Deus hæc peccata, ne quidem quatenus aliorum peccatorum pœnæ sunt, saltem quæ peccata, velit, decernat, nedum efficiat: namque sine exceptione ullius peccati, dicitur *Deus peccatum non velle, sed odiſſe*, *Pſal. 5.5. ſic 45.8. Eſa. 65. 12. Zach. 8.17.* Huc faciunt illa, quæ *Theſ. 7. item 20.* de cauſa peccati allata sunt. Et inſuper diſtinctio inter Dei velle, nolle, & non-velle: Etenim *velle*, eſt rem quandam ex interno voluntatis principio eligere, approbare & fufcipe-re, ut *Matth. 8.2.3.* *Nolle* eſt rem quidem per ſe aversari, eandemque pro virili propellere, ab externo tamen principio fortiori, ad eam eligendam & fufcipiendam quandoque cogi. *2. Macc. 6.7.* *Non-velle*, eſt rem quidem per ſe abominari, non tamen violente reluſtatione *καδδύναμιν* impedire, ſed propter finem bonum, qui exinde elici po-test, permittere. *Eſa. 66.4.*

62. VIII. Peccatum habens dominium occupat ho-minem totum, ubi verò ei refiſtitur, parit dolorem: Domini-um ejus respicit *impios* & irregenitos; Refiſtentia verò per gratiam Spiritus S. undè dolor exiſtit, concernit *Pios* & renatos. *Impios* totos peccatis immersos eſſe, ſatiſ ſu-perque monſtrat illorum (1.) præceps *ignorantia*, ita enim excæcati & fascinati ſunt, ut non perſpiciant malum in quo hærent, neque bonum quo deſtituuntur, agnoscant; exiſtimantes ſeſe maximè ſapiētes, cum ſint stupidissimi, haud ſecus ac brutæ pecudes, *Pſal. 32.9.* maximè juſtos, cùm ſint injuſtiſſimi, *Ioh. 18.22.* maximè felices, cùm ſint miſerimi, *Pſal. 1.4.5.6.* maximè faños, cùm lethaliter de-cumbant, neque morbum neque medicum ſcientes, *Eph. 2. 12.* in ſumma: Non viſent ſupraſe, Deum vocantem, iraſcentem, juſdicantem; anteſe, Satanam illudentem; inſe, Conſcientiam dormientem; poſt ſe, mortem inſequentem;

E

infra

infra se, infernum hiantem. (2) *inepta vanitas*, vana enim sunt & fallacia omnia , quæ se & tantur, & quibus se obleant , prout dormientibus f^avissima s^ep^e objiciuntur insomnia, quæ evanescunt evigilantibus, de quibus *Psal. 62. 10. 11. Sap. 5. 1. 15.* Hinc non immeritò vita eorum vana, & via lata, dicitur , sicut quoque est , lubrica, *Psal. 73. 18.* inquinata, *Ier. 2. 22. 23.* erronea, *Num. 22. 22.* periculosa , *Prov. 1. 15. 16.* damnsa, *Syr. 21. 11.* (3.) *Extrema miseria*, quæ in hac vita inchoatur , in futura consummatur : quid enim sunt omnes impiorum conatus , nimis ~~et~~ ^{et} quævis , *αἵρεσις* , ira , invidia, luxus, libido, avaritia , calumniandi pruritus, &c. nisi tēterrīma mancipatio , quā peccato , ceu f^evissimo tyranno irrefragabiliter parent , quæ ideo dicitur *potes*tas *tenebrarum Col. 1. 13.* & *Efficacia erroris, 2. Thess. 2. 11.* atque in hoc peccati stupore , s^ep^e inter vana & ficta gaudia anguntur , divexantur , exeduntur , donec desperabundi maximo cum horrore ex hac vi- tâ discedunt, *Sap. 4. 19. Matth. 27. 4. 5. Ad. 12. 23. Et c.*

63. *Pius* verò non minori conatu , licet impari succes- su hæc tyrannis infestat , hi enim renati spiritus beneficio carnem suam cum affectibus & concupiscentiis crucifigere quidem moliuntur, *Gal. 5. 24.* verum reluctante & reviviscente veteri Adamo , cui s^epenumero indulgentes renati , in grandia peccata prolabuntur , ut ex *Thes. 56.* & 57. repeti potest . undē gravissima schismata , errores pudendi, lapsus horrendi , &c. ubi verò homo ex Spiritu Sancti gratiâ , verâ p^{enitentia} acta , hisce carnis illecebris ulterius fræna non laxat, sed nuncium dicit , mentemque in melius revo- cat, ei parit peccatum continuos dolores & calamitates va- rias, idq; tūm *interius usque & usque se* movendo, *Rom. 7. 8. 9. 23. 24.* Conscientiam sui memoriâ pungendo, *Psal. 38. 19.* acutissimos morsus , gravissimos iræ divinæ sensus ac dolo-

dolores, & quasi inferni prægustus infligendo, *Psal. 6. 2. 3.*
Tum exterius, piis semper infensissimus est, odioque auctoritatem
omnia tristia illis machinatur *Satanas, Luc. 22. 31. 1. Pet.*
5. 8. undè & hæc afflictio appellatur *colaphus Satanæ, 2. Cor.*
12. 7. & *ignita tela nequissimi, Eph. 6. 16.* Neque cessat mundus, h. e. impii, qui antesignani sui diaboli instinctu ac ducetu, pios undique adoriri, eosque ut opprimere valcent, omnem movent rudentem, *Ioh. 15. 19. & 17. 14.* semper ii, qui nati sunt secundum carnem, persequuntur illos, qui sunt secundum spiritum, *Gal. 4. 29.* Quid verò tentet & operetur caro, adversus spiritum, liquet ex querela Pauli *Rom. 7. 23. 24.* Petri, *1. Pet. 2. 11.* Iacobi, *Iac. 1. 14. conf. Thes. 4. 6.*

64. Ultimò subjungenda sunt variæ peccatorum actualium Differentiæ seu *Divisiones*, quas alii species peccati nominant, alii ad homonymiam peccati easdem referunt. Divisionem primam peccati in genere, continet *Thes. 1. 1.* secundam, *Thes. 2. 5.* Quæ sequuntur, sunt plerumque peccatorum actualium, quarum primarias hic brevibus enucleare fert animus.

65. Est ergo *prima* peccatorum actualium *Divisio*, quâ dispescitur in Peccatum Proprium & Alienum. hujus divisionis fundamentum videre est *Rom. 1. 32.* digni sunt morte, non solum qui ea faciunt, sed etiam qui consentiunt facientibus. Conferatur *Ezech. 3. 18. & 2. Ioh. v. 11.* Proprium seu nostrum peccatum est, quod ipsimet committendo vel omittendo contrahimus, *Ezech. 18. 4. 20 Rom. 2. 1. Iac. 4. ult.* Cui primariò applicanda sunt ea, quæ hactenus de peccato actuali dicta sunt. Alienum verò peccatum est, quod quidem ab aliis perpetratur, nos nihilominus eidem communicamus, *Eph. 5. 7. 11. 1. Tim. 5. 22. Apoc. 18. 4.* cui secundariò quadrant, hactenus dicta & deducta.

66. Fit autem hæc communicatio, quâ participes red-

dimur aliorum delictorum , variis modis , præcipue vero
duobus: committendo scilicet vel omittendo . (a) commit-
tendo , cum peccati alieni vel autores vel coadjutores exi-
stimus , idque (1) Iubendo , cum ex decreto superiorum ma-
lum patratur , sic exiit mandatum Pharaonis *Exod.* 1.16.
Davidis , 2. *Sam.* 11.15. *Herodis* , *Math.* 2.16. (2 .) *Consu-*
lendo , quando mali perpetrati svasores sumus , ut *Ionadab*
Ammoni , 2. *Sam.* 13.5. *Achitophel Absoloni* , e. 16,v.21.
23. *Caiphas* suis collegis , *Ioh.* 11.49.50. (3 .) *consentiendo* ,
cum aliorum delictis assensum præbemus , *Act.* 8.1. *Rom.* 1.
32. (4 .) *provocando* , ubi alios ad malum instigamus & im-
pellimus , *Prov.* 1.10. seqq. (5 .) *laudando* , 1. *Cor.* 5.6. *Iac.* 3.14.
(6 .) *excusando* & *defendendo* . *Esa.* 5.20. *Ezech.* 13.18. (7) *lu-*
crum ex aliorum delictis percipiendo , *Psal.* 50.18. *Esa.* 1.23.
(8 .) *omittendo* peccatis alienis participamus , cum officium
nostrum negligimus , (1) *culpam non retegendo* , sed *occulta-*
tando , *Ezech.* 38.6. seqq. (2 .) *non reprehendendo* aut *puniendo*
sed *connivendo* , 1. *Sam.* 3.13. 1. *Reg.* 20.42. (3) *non prohiben-*
do sed *silendo* , *Esa.* 56.10. & 58.1.

67. Hinc emergit *Divisio Secunda* , qua peccatum tam
proprium quam alienum dividitur in peccatum *Commis-*
sionis & *Omissionis* . cuius divisionis fundamentum jacit
lex moralis , quæ malum prohibet & bonum præcipit *Exod.*
20.3. seqq. Namque ex justitiae concretae amissione , inci-
ptus est homo ad omne bonum , & ex prava concupiscen-
tiæ successione , pronus est ad quodvis malum . Est ergo
peccatum *Commissionis* , cum malum committitur sive cogi-
tatis , sive dictis , sive factis *Esth.* 9.24. *Matth.* 5.23. & 7.23.
Omissionis , cum bonum omittitur , *Matth.* 25.42. 1. *Ioh.* 3.17.
Iac. 4.17. sed hæc additâ epicrisi , (1) quod differant qui-
dem hæc peccata materialiter & ratione actus , conve-
niant autem ratione *avocias* & *formaliter*. (2) *Quod pec-*
cata

cata omissionis pertineant etiam ad peccata actualia , quia
habent plerumque actus indebitos , tūm *interiores* , ut velle
amittere , velle non-facere quod mandatum est. tūm *exte-
riores* , ut occasiones & causas omittendi , cum videlicet
quis indebitè aliquid facit , quod impedit illud quod face-
re tenebatur , *Nehem. I.3.15. I.Cor. II.17.21.*

68. *Tertia* est , quā peccatum est vel voluntarium vel
involuntarium , fundamentum ejus extat *Num. I.5.29.30.*
Voluntarium , quod aliàs peccatum malitiæ dicitur , est quod
ēn ἀειπέστως , ex destinatâ animi malitiâ & contumaciâ
committitur , quando scilicet scientes & volentes , seu ani-
mo in peccatum consentiente peccamus , de quo *Psal. I.9.*
I.4. Tit. III.11. *Involuntarium* , seu potius non-voluntarium ,
quod oritur aut (1.) *Ex negligentia* , quando quis à peccato
præoccupatur , antequam de facto prospicere possit , de
quā præoccupatione loquitur divus Paulus *Gal. VI.1.* Aut
(2) *Ex infirmitate* , cum quis ē subitanea carnis violentiâ ,
sive vehementiore aliquo affectu & mentis perturbatione
aliquid designat , sicut David *I.Sam. 25.12.* Aut (3.) *Ex
ignorantiâ* , quando quis id quod facit , ignorat esse pecca-
tum , quanī ἀγνοεῖ . Judæis tribuit Apostolus Petrus , *Act. 3.*
17. Et Paulus sibi , *I.Tim. I.13.*

69. Circa hanc verò divisionem observandum , i. Ignor-
rantiam hanc esse vel *simplicem* sive puræ negationis , quæ
aliis dicitur ignorantia facti , & invincibilis , estque sim-
plex scientiæ negatio : sic in simplicitate cordis uxorem
Abrahami , domi suæ suscepit Abimelech , *Gen. 20.5.* vel
Affectatam , seu pravæ dispositionis , quæ & ignorantia juris
& crassa dici solet . estque negatio scientiæ eorum , qua
scire possemus aut deberemus , qualis fuit ignorantia Ju-
dæorum , uti conqueritur Deus , *Ezech. I.2.2. & Iob. 21.14.*
2. quod illa delicti gravitatem minuat , *hac* verò delictum

gravet: gravius enim punientur qui ~~excessus~~, quam qui ~~ans-~~
-sios peccarunt, *Luc. 12. 47. 48. Heb. 6.4. seqq.* conferatur
Thes. 5.8. 3. Quod peccata infirmitatis, præoccupata ne-
-ligentia, simpliciique ignorantia, cum fide, gratia Dei
& Spiritus Sancti inhabitacione, in renatis consistere pos-
-sint; verum peccata ignorantia affectata & malitia, con-
-tra conscientiam commissa, fidem & Spiritus Sancti inha-
-bitationem excutiunt, adeo ut renati per ea, Gratiæ Dei
excident. *Rom. 8.13. Gal. 5.24. seqq.* 4. Quod dentur pec-
-cata mixta, quæ sunt partim à voluntate consentiente, par-
-tim eadem reluctante: hinc & voluntaria & involuntaria
dicuntur & describuntur illis Sacrae Scripturæ dictis, qui-
bus lucta carnis & spiritus nobis depingitur, *consulatur*
Thes. 4.6.

70. *Quarta* est, quâ peccatum dicitur Regnans & Non-
-regnans. fundamentum distinctionis reperire est *Ioh. 8.34.*
Rom. 6.12.14.17.18. Peccatum *Regnans* est, cui homo per
gratiam Spiritus Sancti non resistit; sed plenâ voluntate
concupiscentiis indulgendo, peccato dominium conce-
dit, quod testatur Paulus, *Rom. 6.6.7.12.* & exemplum
nobis præbet *Cain*, contra expressam Dei admonitionem
peccato indulgens, *Gen. 4.6. seqq.* & Achab, lecto decum-
bens, quod pravas concupiscentias adimplere nequeat,
1.Reg. 21.4. *Non-regnans* autem peccatum dicitur, quan-
do homo peccati concupiscentiis atque illecebris, Gratiæ
Spiritus Sancti reluctatur, quò respicit Apostolus *Rom. 8.*
13. Gal. 5.24. & suum adducit exemplum, *Rom. 7.14. seqq.*

71. Et circa hanc divisionem observatu dignum est, 1.
Quod hæc distinctio concernat quidem peccata actualia,
sed præcipue peccatum originale: hoc enim dicitur domi-
nari, quando concupiscentiis illius indulgetur; & morti-
ficari, cum iisdem resistitur, *Rom. 6.2.14.* 2. Quod pecca-
tum

tum Regnans locum habeat, cùm in non-renatis, I. Ioh. 3.
6. tūm etiam in renatis contra conscientiam quid designantibus, ut in Davide, 2. Sam. 1. 1. 3. 4. 15. & Petro, Matth. 26. 74. Non-regnans autem, tantum in renatis, quò spestant dicta sup, allata ex Rom. 8. 13. Gal. 5. 24. 3. quod tām renati quām non-renati, qui peccato imperium concedunt, dicantur mortui peccatis, vel mori peccato, (*casu Ablat*) Epb. 2. 5. *νεκροὶ (ἐν) τοῖς ὡδησθώμασι*, quia delictis ita immersi sunt, ut ad omne bonum sint planè inepti, & quasi mortui. Renati verò, qui peccati dominium excutiunt, dicuntur mori peccato, (*Casu Dat.*) Rom. 6. 2. I. Pet. 2. 24. *Ἐνταῦθαι τῇ ἀμαρτίᾳ*. quemadmodum enim mortuus, rebus humanis exemptus est, & nihil commercii cum illis habere gestit: ita regenitus atque renovatus, nihil cum peccato: peccati enim vis & efficacia, quæ metaphoricè vita ejus dicitur, virtute Spiritus Sancti in renatis est extincta, hinc nulla in illis est condemnatio, Rom. 8. 1.

72. Ad præcedentes ergo distinctiones non immerito referenda est & illa, quâ peccata Alia sunt *contra Conscientiam*, Alia lapsus infirmitatis quotidiani. de his agitur I. Reg. 8. 46. Rom. 3. 10. 23. I. Ioh. 3. 9. de illis Ioh. 8. 9. Tit. 1. 15. Est autem Peccatum *contra Conscientiam*, quod deliberato animo suscepit & perpetratum, conscientiam vastat, & Spiritum Sanctum eō usque contristat, ut hominem gratiosā suā præsentia privet. conf. Psal. 51. 1. 3. cum Act. 7. 5. I.

73. Hisce ergo peccatis excuti gratiam Dei, fidem & Spiritum Sanctum, ut dictum est Thes. 69. num. 3. contra adversarios probatum damus, (1.) ex crebrâ Spiritus Sancti admonitione Rom. 1. 1. 2. I. Cor. 10. 12. & passim. (2.) propriâ Pauli castigatione & confessione, I. Cor. 9. 27. (3.) Templi Spiritus S. profanatione, I. Cor. 3. 16. seq. (4.) omnimodâ salutis perditione, Hebr. 6. 4. & 10. 26. seq. 2. Pet.

2. Pet. 2. 2. seq. (5.) mortis æternæ procuratione *Ezech.* 13.
26. Rom. 8. 13. (6.) Exemplorum inductione: ut Adami,
imaginem Dei amittentis, *Gen.* 3. & 5. 3. Aaronis, in idolo-
latriam consentientis, *Exod.* 32. 3. seq. Davidis, duplex
peccatum mortale committentis, 2. *Sam.* 11. 4. 15. Salo-
monis, libidini & idolis servientis, 1. *Reg.* 11. 1. 4. seq. Petri,
Christum abnegantis, *Matth.* 26. 74. & aliorum.

74. *Quinta* est, quâ peccatum est mortale vel veniale,
quam divisionem suppeditat collatio dictorum *Rom.* 6. 16.
& *Psal.* 32. 2. *Rom.* 8. 1. Est autem Peccatum Mortale, seu
potius mortiferum, quod ab homine sciente & contuma-
citer, aut aliâ ex prava consuetudine, carnali securitate,
& negligentiâ commisum, illi Deus imputat ad mortem,
ceu liquet ex *Rom.* 8. 13. *Iac.* 1. 15. Veniale auté, quod Deus
homini renato ac fideli etsi in se & suâ naturâ damnatione
& morte dignum est, non tamen actu secundo imputat ad
mortem, *Rom.* 8. 1. 1. *Ioh.* 2. 1. 2.

75. Et hîc observationem meretur 1. Hanc Divisio-
nem non esse eandem cum superiori, scilicet quarta, illa
enim peccato originali præcipue competit, hæc verò pec-
cata actualia propriè concernit, quod dicta citata evin-
cunt. 2. Mortale dici hoc peccatum, non tantum quod
mortem mereatur, sed quod mortis reatus per illud a & u
contrahatur, *Rom.* 1. 32. & 7. 5. Sic Veniale appellari, non
quod in se & ex se sit tale, hoc est, veniâ dignum, sed quod
Deus personam taliter peccantem veniâ propter Chri-
stum dignetur, *Psal.* 32. 1. 2. *Rom.* 4. 7. Hinc 3. Quemad-
modum omnia peccata naturâ suâ & ex lege considerata,
sunt mortalia, nullumque tam leve, quin juxta strictum
justitiae rigorem, morte æternâ sit vindicandum, *Matth.* 5.
18. 22. 29. & 12. 36. ita & Venialia peccata suâ naturâ nul-
la sunt, *Rom.* 6. 23. sed ex Evangelio considerata, quatenus
in

in renatis peccata infirmitatis & ignorantiae, ob Christi
meritum & intercessionem & gratiosam ejus ac Spiritus
S. inhabitacionem, interveniente quotidiana petitione
remissionis peccatorum & mortificatione carnis, remit-
tuntur & teguntur. 4. Huc referri potest Distinctio inter
peccata *Manentia* & *Transeuntia* sive *remissa*, illa sunt, quæ
reatu suo hominem premunt, *Ioh. 3. ult.* & *9. ult.* *bac* verò,
quorum reatus per remissionem sublatus est, *Matth. 9. 5.*
Luc. 7. 47. Et licet hæc peccata suâ naturâ & actu ipso,
quamdiu homo in iis perseverat, sint *Manentia*, remittun-
tur tamen verè pœnitentibus, fiuntque *transeuntia*, *Matth.*
12. 31. *Marc. 3. 28.*

76. *Sexta* est, quâ distingvuntur peccata in *Clamantia*
& *Non-clamantia*. illa sunt atrociora quædam peccata, quæ
ita à Spiritu Sancto describuntur, ut etiam tacentibus &
conniventibus hominibus, judicia Dei accelerent, & re-
pentinam vindictam quasi inclament, prout enumerari so-
lent: innocentium occisio, *Gen. 4. 10.* Sodomitica com-
mixtio, *c. 18. 20.* justorum oppresio, *Exod. 3. 7.* & *22. 23.*
mercedis debitæ denegatio, *Iac. 5. 4.* *Hæc* verò, quæ &
peccata conniventia seu tolerantia dicuntur, sunt, ad quæ
Deus veluti connivere & pro suâ misericordiâ & longani-
mitate, pœnas erga peccatores, aut differre aut planè tol-
lere solet: sic perjucundâ emphasi dicitur Deus *connivendo*
dissimulâsse (*ὑπεριδεῖν*) *tempora ignorantiae*, *Act. 17. 30.* *conf.*
Rom. 8. 1. quò referendi sunt etiam Sanctorum navi, pa-
sim in S. Scripturâ notati.

77. Hoc saltem notetur, quod quidem & alia atrocia
ac grandia delicta, ad Deum clamare, Deique ultiōnem
expetere censenda sint, ut non obscurè innuitur *Hab. 2. 11.*
Syr. 35. 19. seqq. *Rom. 8. 22.* *Hæc* tamen quatuor, quæ &
disticho includi solent, singulariter & *κατ' εξοχὴν* claman-

tia dici conservaverunt. aut quod Deus hæc peccata quasi accuratiùs observet, & exactiùs in eadem puniendo inquirat; aut quod atrocitate suâ Deum ad celerem vindictam provocent & inclament; aut quod Deus afflictorum voces ac clamores repentinâ exauditione percipiat, pœnâque gravi afflentes afficiat, ut maximè tristia nos edocent exempla.

78. *Septima* est, quâ distingvunt, præsertim Pontificii, inter Peccata Capitalia, seu Prima, ex quibus alia oriuntur, ut sunt Superbia, Avaritia, Luxuria, Ira, Gula, Invidia, Acedia, quæ vox **S A L I G I A** exprimit: & à Capitalibus seu Primis orta; fœcundæ enim illæ matres plures enixa sunt filias, ut vel solius Gulæ seu ebrietatis fœcunda germinatio documento esse potest, si ex *Thef. 6o.* repetere alibuerit.

79. Sed est quod & hic ad animum revocemus 1. Quod Christus *Ioh. 16.9.* Capitale peccatum, undè cætera omnia manant, constituat incredulitatem, ex quâ horridâ matre, uberes exque truces pullulant progenies, quales *Thef. sup.* notantur, sed facta collatione hujus cum incredulitate Protoplastorum, res erit manifestior, ex *Thef. 21.* 2. Quod hoc non incommodè referri possit Discriumen inter peccatum *simplex*, & quod *simul est causa & pœna alterius peccati*, ex *Thef. 6o.* item 3. Huc, vel ad Divisionem sextam, pertinet Distinctio peccatorum in *Graviora* vel *Leviora*, de quâ uberiùs actum est *Thef. 58.*

80. *Ottava* est, quâ alia peccata sunt interiora, alia exteriora, cuius Distinctionis fundamentū peti potest ex *Matt. 5.21.22.* *Interiora* seu interna, quæ interiùs in corde vel ipsâ animâ committuntur, ut cogitationes pravæ, dubitationes de Deo, aliæq; affectuum vitiosorum commotiones, *Mattb. 15.19.* *Exteriora*, sive *Externa*, sunt peccata, quæ per

per externa corporis membra foras erumpunt, quod fit vel ore, seu verbis, *Matth. 12. 36. 37.* vel ipso opere, per reliqua corporis membra, tum gestu, *Matth. 5. 22. 29.* tum effectu, *Matth. 7. 23.*

§ 1. Et hic notandum venit, Peccata *Exteriora* etiam à non-renatis quidem posse cognosci, dum ipsa peccata fœditatem suam conspicuam reddunt, *Luc. 18. 10. 13.* *Interiora* quoque quatenus sunt carnis delectationes, cum hominis consensu conjunctæ, naturæ lumine à tanioribus philosophis quodammodo cognosci; verum quatenus sunt carnis tantum suggestiones, seu pravæ concupiscentiæ motus, quibus non accedit consensus, ex sola revelatione innotescere, idque solo legis divinæ dictamine, & Spiritus Sancti illuminatione, *Rom. 7. 7. 8.*

§ 2. Nona est, quæ alia peccata sunt *Spiritualia*, alia *Carnalia*, & fundatur in verbis Apostoli, *2. Cor. 7. 1.* intelliguntur autem hic loci per peccata *Spiritualia* seu spiritus, non tantum ea, quæ in animâ latitant, ceu desperatio, hæresis, &c. nec per *Carnalia* seu carnis peccata, ea tantum quæ per corpus committuntur; sed quia Sacra Scriptura, usitatâ oppositione carnis & spiritus, hominem irregenitum & regenitum, item pugnam in regenitis, denotare consuevit, ut pluribus dictum est *Thes. 4. 6.* Ergo per *carnalia*, notantur inquinata carnis adhuc residuæ opera, descripta *Gal. 5. 9.* quæ emphaticè dicuntur μολυσμοὶ τῆς σωρκὸς, *2. Cor. 7. 1.* Et per *Spiritualia* significanter efferuntur inquimenta, spiritualem hominis statum concomitantia, quæ regenerationis progressum, & spiritualis illius status incrementa inhibere solent, qualia sunt præsertim remissio in adhibendis mediis, quibus cœptum renovationis opus, continuandum esset, ut patet ex *Luc. 19. 20. seqq.* Et φιλαντία ex gratiæ donis clementer concessis, aliorumque contemptus, ceu liquet, ex *2. Cor. 12. 7. seqq.*

83. *Decima* est, quâ distinguitur inter peccata mortua & viventia ex Rom. 7. 8. 9. ubi ipse textus οὐαφεια, claram distinctionis suppeditat interpretationem, quod illud sit & dicatur peccatum mortuum, quod haud secus ac sopitum atque mortuum in homine latet, sine lege enim vires suas non exerit, conscientiam terrendo, sed potius eandem sponiendo. *vivens* autem dieitur, cum non tantum inhæreat, sed & per legem agnoscat, conscientiam territando, & instar calcis vivæ, quæ aquâ affusâ flammam concipit, actiones edit vitales, prout graviter loquitur Apostolus: *cum venisset mandatum, peccatum revixit, Rom. 7. 9.*

84. **XI.** Priori cognata, & 1. Tim. 5. 24. 25. fundata, est quâ dividuntur peccata in Occulta & Manifesta. *Occulta* seu abscondita, item non agnita peccata dicuntur ea, quæ homines latent, leg. Esa. 29. 15. & add. Exemplum Achán, Ios. 7. 1. seqq. undè dicuntur *occulta hominum*, Rom. 2. 16. *occulta nostra*, Psal. 19. 13. Deum autem nulla peccata celare possumus, qui vel ipsas *cogitationes nostras intelligit de longe*, &c. Psal. 139. 2. seq. proindè non sine notabili Emphasi dicuntur Hebr. 4. 13. πάντα γρυπὰ καὶ περαχηλωμένα τοῖς ὄφεσιλμοῖς ἀντά, h. e. *intimè patentia*; quemadmodum quæ resupinata (vel à collo suspensa animalia) per spinam dorsi finduntur, & anatomia facta, foris & intus oculis conspi ciuntur. *Manifesta* verò nominantur ea, quæ quoquo modo etiam hominibus patefiunt, ad minimum prævaricatoribus Psal. 38. 20. item aliis, Matth. 26. 74.

85. Namque hic non prætereundum, 1. *Quædam peccata esse tām prævaricantibus quām aliis occulta*, quæ nimirum ex ignorantia simplici committuntur, & præ carnis infirmitate eadem non animadvertisit peccator, quæ referri possunt partim ad peccatum originale, *de quo Thes. 40.* partim ad peccatum non-voluntarium, *de quo Thes. 6. 8.*

Quæ-

Quedam verò aliis saltem esse *occulta*, transgressoribus autem notissima, cum in conscientiā de illis sunt convicti, ut de his conqueritur Dei Spiritus *Psal.* 94. 6. 7. & ipsimē de iisdem in sinu gaudent, *Syr.* 23. 25. 26. 2. Peccata *manifesta*, alia patefici per gloriationem, ubi sibi gratulantur, & quasi exultant in malitiā suā peccantes, ut eluceſcit *ex Eſa.* 3. 9. *Prov.* 2. 14. & 14. 9. alia per immediatam Dei increpationem, *Gen.* 3. 9. & 4. 9. alia per contritionem, sive salutarem & proficuam, *2. Sam.* 12. 13. *Math.* 26. ult. sive falsam & exitiosam, *2. Sam.* 17. 23. *Math.* 27. 4. 5. 3. Peccata manifesta esse quidem occultis graviora, in suo genere, quod illis multi scandalizentur, *Math.* 18. 6. seq. *Rom.* 14. 21. sed occulta manifestis esse periculosiora, ubi enim non arguuntur, impunitatem sibi pollicetur, qui eadem designat, & de admissis, ut plurimum, verè non dolet, *Deut.* 10. 16. *Hebr.* 3. 8. 9.

86. XII. Est, quā quædam peccata sunt *per se*, quædam *propter aliud*. Peccata *per se* dicuntur ea, quæ ex naturā actus in se vitiosi cum lege divinā pugnant, qualia enumerat Div. Paulus, *Gal.* 5. 19. seq. *Propter aliud* (sive per aliud, sive per accidens) peccata sunt, quæ quidem quoad naturam actus, & per se non sunt peccata, sed ratione adhætentis imperfectionis & immunditiei, ut quando *bona* (*renatorum*) opera *assimilantur panno menstruatae*, *Eſa.* 64. 6. *conf.* *Rom.* 7. 21. seqq.

87. XIII. Quā aliud est peccatum, quod *extra corpus*, aliud quod *in proprium corpus* commititur. *illud* est, in quo aut instrumentum quo peccatur, aut objectum in quod peccatur, est extra corpus, vel diversum quid ab illo, vel faltem esse potest. *Hoc* verò, in quo utrumque est corpus proprium, ad *illam* classem pertinent tūm omnia peccata reliqua, tūm etiam ebrietas & *autoxenia*, ad *hanc* verò sola fornicatio, juxta illud *1. Cor.* 6. 18.

88. XIV. Quâ aliud peccatum *damnatur à lege absolutè*
& simpliciter sumptā, ut omne fermè peccatum, *Rom. 7. 9.*
seq. aliud verò *a Lege*, *Evangelii luce colluстрatā*, ut incredu-
litas, *Marc. 16. 16. Ioh. 16. 9.* Damnat quidem Lex genera-
liter & implicitè omnem diffidentiam in Deum; sed quia
Christum non novit, ideo specialiter & explicitè hoc in-
credulitatis peccatum condemnare non potest.

89. XV. Quâ quædam peccata consistunt *in aversione à*
Deo, quædam in *conversione ad creaturas*, ut pateſcit ex *Ier.*
2. 13. Ubi addendum erit 1. omne peccatum esse aversionem
à Deo virtualiter, sed non formaliter. 2. Conversio-
nem illam ad creaturas esse inordinatam. & 3. respicere in
creaturis apparet bonum, *de quo 1. Ioh. 2. 16.* cui 4. oppo-
nitur sui ipsius abnegatio, *Matth. 10. 38. & 16. 24. Marc. 8.*
34. in quâ quò longius progredimur, eò propriùs ad
Deum accedimus, *Gal. 6. 14.*

90. XVI. Quâ alia peccata perpetrantur *in Deum*, alia *in*
hominem, & *hæc tūm in proximum*, *tūm in seipsum*, prout fun-
datur distinctio *Num 21. 7. 1. Sam. 2. 25. Tit. 2. 12.* Quem-
admodum enim triplici obligatione obstringitur homo;
etenim *Deo* debet obedientiam: *proximo* beneficentiam: *sibi*
custodiam: ita & triplici modo peccat, videlicet in Deum,
proximum & seipsum. idque immediatè & directè, siquidem
mediatè & consequenter etiam contra Deum pecca-
tur, ubi peccatur in hominem, *1. Ioh. 4. 19. seq. Iac. 2. 10.*
& versa-vice, quædam peccata contra Deum, etiām con-
sequenter committuntur contra homines, qui scandalizan-
tur, *Exod. 32. 19. Matth. 18. 6.*

91. XVII. Et priori affinis est distinctio, quâ alia pec-
cata *in primam*, alia *in secundam Decalogi tabulam* impinge-
re censentur, quæ distinctio nititur divino mandato, *Exod.*
34. 1. Deut. 10. 1. & allegatione atque approbatione Chri-
sti,

st. Matth. 22. 37. seq. & hæc indiget cautelâ applicandâ ad Thes. 58. & regulam tritam: *gravius peccari in tabulam primam quam secundam.* quod simpliciter semper non est accipendum: siquidem hæresis occulta per se quidem majus peccatum est iudicione, hæc tamen quoad vitam civilem, & pœnas politicas interdum major æstimatur. sic ceremonialia aduersus tabulam primam, peccatis contra tabulam secundam leviora perhibentur ab ipso Christo, Matth. 15. 6.

92. XVIII. est, quâ peccatum aliud in *Filiū hominis* committitur, aliud in *Spiritu Sanctum*, quæ Divisio gaudet autoritate Christi, Matth. 12. 32. Luc. 12. 10. Est autem peccatum in *Filiū hominis*, sive *Christum Mediatorem commissum*, *Doctrinæ evangelicæ vel non dum agnitæ*, per ignorantiam oppugnatio: vel jam agnitæ & ex infirmitate ac metu, sine ulla tamen hostili ejus oppugnatione & blasphemiatâ, abnegatio. prioris confidentem reum habemus Paulum, ex 1. Tim. 1. 13. posterioris triste exemplum nobis exhibit Petrus Matth. 26. 74.

93. Peccatum verò in *Spiritu Sanctum*, est agnitæ veritatis evangelicæ voluntaria & malitiosa abnegatio, blasphematio, & pertinax ac finalis impugnatio, cum omnium mediorum salutis contumaci aspersione. Dicitur communiter Peccatum in *Spiritu Sanctum*, non ratione *Essentia*, quia illa Toti S. S. Trinitati communis est; neque ratione *Personæ*, unâ enim Deitatis personâ offensâ, offenduntur & omnes Tres personæ; Sed ratione *officii*, quod est convertere hominum corda, per ordinaria media, cui actui hoc peccato resistitur; & ratione *testimonii*, est enim spiritus veritatis, cui resistunt taliter peccantes. Alias runcupatur *blasphemia Spiritus*, Matth. 12. 31. cuius doctrina impugnatur & pro mendacio reputatur: *peccatum irremissibile*, Marc. 3. 29. propter finalem mediorum salutis abjectionem: item *peccatum ad mortem*, 1. Ioh. 5. 16. insequitur enim æterna damnatio.

94. Necessaria itaque hujus peccati Requisita sunt,
quod sit (1.) abnegatio veritatis cælestis agnitæ : id probat
vox Φωτιδέντες , item γενομένη τῆς δωρεᾶς τῆς ἐπισχενίας , Hebr.
6.4. (2.) abnegatio veritatis agnitæ & adprobatae , quod
monstrant dictiones sequentes , v.4. μέτοχοι πνεύματος ἁγίας .
Et Hebr. 10.26. μετὰ τὸ λαβεῖν τὴν ἀπίκλωσιν τῆς ἀληθείας . (3.)
abnegatio voluntaria , ἐνσόιως ἀμαρτάνοντες , dicit Apostolus
ibid. (4) conjuncta cum obstinatione , v.29. (5.) cum verita-
tis oppugnatione , Matth. 12.30. (6.) cum blasphemiam cordis &
oris , ibid. v.31. Hebr. 10.29. (7.) reluctante conscientia Tit. 3.
11. & (8.) Cum finali impænitentiâ , Hebr. 6.6.

95. Præter enumerata requisita , sciendum (a.) pecca-
tum in Spiritum Sanctum , dici & esse irremissibile , teste
ipso Christo , Matth. 12.31.32. &c. Non propter defectum
divinae gratiæ , quia ubi abundat delictum , superabundat (ὑπερπ-
ερεύει) gratia , Rom. 5.20. Neque propter deficientem ef-
ficaciam meriti Christi , qui pro omnibus peccatis totius
mundi plenissimè satisfecit , Ioh. 3.16. 1. Ioh. 2.2. Sed pro-
pter pertinacem omnium mediorum salutis contemptum , cum
finali impænitentiâ conjunctum , ut suprà probatum est.

96. (c.) Esse & hoc peccatum conjunctum cum indu-
ratione . cuius cum frequentissima fiat mentio in historia
occæsati Pharaonis , Exod. 4.21. & 7.3.14. & 8.15.32. &c.
& passim alibi , præcipue apud Prophetas , opera pretium
erit & hæcce notare: (1) quod intelligatur induratio seu ex-
æcatio non tam σύμφυτος , quæ est connata omnibus ho-
minibus , Ezech. 36.26. Eph. 4.17.18. conf. Thes. 4.0. quām
ἀπίκλητος , quæ est præfractorum , de quâ Esa. 6.10. (2.)
quod describatur , non tantum propriè , per internam sen-
suum & conscientiæ corruptionem , ut Rom. 1.28. & 2.5.
1.Tim. 4.2. sed & metaphorice per membrorum corporeo-
rum depravationem , sic dicitur cor impingvari , Matth. 13.

15. & loc. cit. ex *Exodo*. Oculi obscurati, *Psal.* 69. 24. aures
aggravari, *Psal.* 58. 5. cervix, frons & facies indurari, *Esa.*
48. 4. *Ezech.* 2. 4. *Act.* 7. 51. tergum obverti, *Zach.* 7. 11. (3.)
quod hæc præsupponat requisita: videlicet comminatio-
num aspernationem, *Ioh.* 12. 38. seqq. ἀπαλγοῖς, *Eph.* 4. 19.
πνῦμα κατανύζεις, *Rom.* 11. 8 mentem corruptam, 1. *Tim.* 6.
5. Contradictionem malitiosam, *Act.* 13. 45. (4.) quod
causam habeat περίωσις Diabolum malitiosè instigantem,
2. *Cor.* 4. 4. δευτέρως, hominem avidè consentientem, *Exod.*
8. 15. 2. *Reg.* 17. 14. ἐπομένως, Deum justè deferentem, *Iosu.*
11. 20. *Esa.* 63. 17. quibus parallelus est locus, 2. *Theff.* 2. 10. 11.

97. Cum verò hic controversiæ cardo vertatur inter
Nos & quosdam ex Adversariis, non abs re erit, ulterius in-
quirere: An, quatenus, & quibus modis hæc induratio &
excæcatio Deo in S, Scripturâ adscribatur? Sciendum au-
tem indurationem considerari, vel ut est peccatum simpli-
citer, vel ut causa aliorum peccatorum, vel quatenus est
pœna præcedentium scelerum. Et ultimo hoc modo, ju-
stissimo Deo vindici, hominem propter antegressa pecca-
ta deserenti, tribuitur locis cit. & alibi, vid. *Thes.* 60. 61.
Concurrit ergo Deus, sicut ad cæteros pravos, ita & ad
hosce indurationis & excæcationis actus, (1.) Non man-
dando *Ier.* 23. 32. *Syr.* 15. 21. 22. neque complacendo, *Esa.*
65. 12. *Zach.* 8. 17. multò minus efficiendo, *Deut.* 32. 4.
1. *Ioh.* 2. 16. Sed (2.) præsciendo, *Exod.* 3. 19. *Esa.* 6. 9. &
permittendo, *Psal.* 81. 13. *Act.* 14. 15. Propter pertinacem
gratiæ resistantiam justè deserendo, 1. *Sam.* 16. 14. *Esa.* 5.
6. Et Satanæ tradendo, 1. *Reg.* 22. 22. *Ioh.* 13. 2. tūm per
ministros suos verbum prædicando, quo homines perversi,
reprehensi magis magisque excandescunt, *Esa.* 6. 9. seqq.
Matth. 13. 13. seqq. atque tolerando naturamque susten-
tando, (ubi distingvendum inter ipsam actionem, & à bo-

no declinationem) *Act. 17.28. Rom. 2.4. & 9.22.* nec non cohibendo, *Esa. 37.29.* metas præscribendo *Esa. 8.10.* & ad finem utilem dirigendo, (illustrationem nimirum gloriae suæ, & commodum Ecclesiæ) *Gen. 50.20.*

98. (γ) Peccato in Spiritum Sanctum licet semper ad sit hæc induratio, & quæ eam comitatur in impenitentia perseveratio, nulli tamen adeò præceps de hoc peccato concedendum judicium, consistit enim non tam in morum ac vitæ improbitate, quam tamen ut plurimum conjunctam habet, quam in voluntariâ doctrinæ cœlestis abnegatione, & blasphemâ oppugnatione, & quidem contra propriam conscientiam. hæc autem homines plerumque fugiunt, non enim sunt *καρδιογνῶσας*, & donum discernendi spiritus, hac tempestate, paucis familiare est, de quo *1. Cor. 12.10.*

99. (δ.) Certius verò à posteriori quam à priori hujus peccati enormitas & periculum hominibus innotescit, hinc exempla adduci solent, *Ex V. T. Pharaonis, Exod. 14.24. seqq. Corach, Num. 16.32. Auditorum Jeremiæ, Ier. 5.12. & 44.16.* præcipue verò ex N. T. *Phariseorum*, scilicet & malitiosè Doctrinam Christi negantium, blasphemantium, & hostiliter oppugnantium, immo omnia salutis media protervè aspernantium, *Conf. Ioh. 3.29. Matth. 22. 16. cum Ioh. 8. ** hinc sententia Christi: *Matth. 12.32.* Item *Apostatarum* ultimi temporis, *1.Tim. 4.1. seqq.* quibus addi potest ex historiâ Ecclesiasticâ Exemplum *Iuliani Francisci Spiræ: Iohannis Stöffeli.*

100. (ε.) An verò & quomodo pro iis orandum sit, qui hoc peccatum peccant, ultimò & Colophonis loco dispiendum erit: *pro omnibus hominibus fieri deprecationes, obsecrations, & interpellationes.* jubet Dei Spiritus *1.Tim. 2.1.* verùm pro iis, qui huic peccato obnoxii sunt, orare prohibe-

hibemur à Domino , Ier. 7.16. & 14.11. item 1.Ioh.5.6.
pro his n. orare , si indubitatò nobis constet, de enormi &
conclamatâ eorum pertinaciâ, idem esset , ac si oraremus,
Deum velle sine Christo , & omnibus mediis ad salutem
ordinatis, illos salvare. Sin autem infallibilia hujus pec-
cati nobis non suppetant indicia , ut facilè hoc peccatum
nulli imputandum , satiùs est ut hypotheticè pro illis pre-
ces nostras fundamus, si nimirum tales reverà non sint. Et
semper nobis obversetur τὸ δύνατον τῷ Θεῷ , potens enim est
omnia facere superabundanter , quàm petimus & intelligimus,
Eph. 3.20.

Nos verò supplices rogare nunquam desistemus , ut
Iesus Christus , cuius pretioso sangvine redempti sumus,
quod factum benignè tegat, quod futurum clementer
regat : *Cui cum Patre & S. S. sit Gloria in Ecclesia*
in omnes generationes seculi seculorum, Amen.

Eph. 3. ult.

